

ΦΥΛΛΑ ΤΟΥ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΥ

Πειραιεύς 14 Νοεμβρίου.

Δέν κάνω πρῶτος ἐγὼ τὴν παρατήρησιν ὅτι ὁ πολιτισμὸς δὲν συντελεῖ καθ' ὄλα εἰς τὴν εὐτυχίαν τῶν ἀνθρώπων. Ἀφῆνω ὅτι ἡ καλλιτεχνία, διὰ τοῦ Ρῶσικιν καὶ ἄλλων, κατεδίκασεν ὡς βαρ-
"Ὅταν θὰ ἐνωθοῦν θάρους τὰς βαρείας μηχανὰς αἰτινες ἀντικατέ-
στησαν τὰ ἱστιοφόρα πλοία, τὰ λεωφορεῖα καὶ τὰ ἄλλα παλαιὰ μέσα τῆς συγκοινωνίας, καὶ δὲν γνωρίζω ἂν εὕρισκῃ ἐπιεί-
κειαν εἰς τὴν κρίσιν τῶν τῶ λεπτοφυῆς ποδήλατον. Οὔτε θὰ φέρω ὡς παράδειγμα τοὺς λαοὺς οἵτινες ἔγειναν δυστυχεῖς, ἀφ' ὅτου ὁ πολιτισμὸς εἰσέβαλεν εἰς τὴν πατριαρχικὴν τοῦ βίου των ἀφέλειαν μὲ τὰς πολλὰς του ἀνάγκας καὶ τὰ πολλὰ του ψεύδη. Θὰ περιορισθῶ εἰς μίαν σκέψιν, ἣτις μοῦ ἔρχεται ὅταν παρατηρῶ τὴν αὐξήσιν τὴν ὁποῖαν λαμβάνουν ἀφ' ἑνὸς αἰ' Ἀθῆναι καὶ ἀφ' ἑτέρου ὁ Πειραιεύς. Μίαν ἡμέραν, οὐχὶ πολὺ ἀπέ-
χουσαν, αἱ δύο πόλεις θὰ ἐνωθοῦν. Θὰ εἶνε, νομίζετε, τότε περισσώτερον εὐτυχεῖς οἱ κάτοικοι τῶν δύο πόλεων; Διὰ τοὺς εὐπόρους, τὸ πρᾶγμα θὰ εἶνε ἐντελῶς ἀδιάφορον, τοὺς πτωχοὺς ὅμως ἡ ἔνωσις αὕτη θὰ στερήσῃ μιᾶς ἀπολαύσεως, καὶ οἱ πτωχοὶ ἄνθρωποι ἔχουν τόσον ὀλίγας ἀπολαύσεις, ὥστε ἡ ἐλάττωσις αὐτῶν κατὰ μίαν δὲν εἶνέ τι ἀνάξιον λόγου. Τώρα ἡ μετὰθασις ἐξ Ἀθηνῶν εἰς Πειραιᾶ καὶ τὰνάπαλιν εἶνε διὰ τοὺς πτω-
χοὺς ἀνθρώπους ταξεῖδι, τὸ μόνον ἴσως ταξεῖδι τὸ ὁποῖον δύνανται νὰ κάμουν. Καὶ ὅταν ἀκούουν τοὺς πλουσίους νὰ διηγοῦνται τὰ ταξεῖδια των εἰς τὴν Εὐρώπην, θὰ ἔχουν καὶ αὐτοὶ μίαν μικρὰν παρηγορίαν, μὲ τὴν ὁποῖαν κἄπως θὰ γελοῦν τὸν ἑαυτὸν των: «Κ' ἐγὼ ἐταξείδευσα εἰς τὴν Ἀθῆνα ἢ εἰς τὸν Πειραιᾶ». Δέν εἶνε δύο πόλεις διάφοροι, μὲ ἰδιαιτέρον μάλιστα χαρικτῆρα ἐκάστη; Οἱ Πειραιῶται μάλιστα ἔχουν ἓνα ἐπὶ πλέον λόγον διὰ νὰ οἰδοῦν σημασίαν εἰς τὸ μέχρις Ἀθηνῶν τα-
ξεῖδι. Ἐρχονται τόσοι ξένοι, συνήθως μάλιστα σοφοὶ καὶ ἔγκριτοι, ἀπὸ

τὰ πέρατα τοῦ κόσμου διὰ νὰ ἴδουν τὴν πόλιν καὶ τὰ μνημεῖα τῶν Ἀθηνῶν.

Ἄλλ' ὅταν ὁ Πειραιεὺς θὰ γείνη συνοικία τῶν Ἀθηνῶν, οἱ πτωχοὶ ἄνθρωποι θὰ χάσουν αὐτὴν τὴν ἰδέαν, τὸ ὄνειρον τοῦ ταξιδίου. Δύναται τις νὰ πείσῃ τὸν ἑαυτὸν του, ὅσον ἀγαθὴν θέλησιν καὶ ἂν ὑποτεθῇ ὅτι ἔχει ὁ ἑαυτὸς του, ὅτι ταξιδεύει ὅταν μεταβαίῃ ἀπὸ μιᾶς συνοικίας εἰς ἄλλην;

Ἔως τώρα δὲ τῶν πλείστων Ἀθηναίων καὶ Πειραιωτῶν ἡ μόνη ἐξοχή κατὰ τὸ θέρος εἶνε τὸ Φάληρον. Ἄλλ' ὅταν τὸ Φάληρον θὰ εἶνε συνοικία τῶν Ἀθηνῶν καὶ τοῦ Πειραιῶς, θὰ κἀνῃ πλέον τὴν ἐντύπωσιν ἐξοχῆς;

Διὰ τῆς ἐνώσεως λοιπὸν τῶν δύο πόλεων εἰς μίαν μεγαλοῦπολιν, οἱ πολλοὶ τῶν κατοίκων θὰ χάσουν δύο εὐκόλους ἀπολαύσεις καὶ οὐδὲν θὰ κερδίσουν.

Κ—

Μία τῶν ἐπισημνέων ἐφημερίδων τοῦ Βουκουρεστίου—γράφει ἡ «Νέα Ἡμέρα» τῆς Τεργέστης—ἡ γαλλιστὶ ἐκδιδομένη «Ρωμουνία», προέβη εἰς παγκόσμιον ἀνάκρισιν ἐρωτήσασα πολλοὺς διακεκριμένους ἄνδρας ἐξ ὅλων τῶν χωρῶν τί φρονοῦσι περὶ τῆς Ρωμουνίας, τοῦ παρόντος, τοῦ μέλλοντος, τῆς οἰκονομικῆς αὐτῆς καταστάσεως, τῆς φιλολογίας κτλ. δημοσιεύσασα δὲ καὶ τὴν ἐξῆς ἐξ Ἀθηνῶν ἐπιστολὴν τοῦ κ. Δ. Κακλαμάνου, ἀρχισυντάκτου τοῦ «Ἄστως»: «Φίλε Κύριε Συνάδελφε. Μὲ τιμᾶτε ζητοῦντες τὴν γνώμην μου περὶ τῆς ὑμετέρας πατρίδος, τῆς ζωτικότητος καὶ τοῦ μέλλοντος αὐτῆς· θαυμάζω πρᾶγματι τὰς συγκυρίας τῆς μακρόχειρος συμπτώσεως, ὅπως λέγουσιν οἱ Ἄγγλοι. Καθ' ἣν στιγμὴν πρᾶγματι ἐλάμβανον τὴν ὑμετέραν ἐπιστολὴν, τὸ «Ἄστυ» ἐδημοσίευσεν ἄρθρον μου περὶ τῆς Ρωμουνίας, ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς Παγκοσμίου Ἐκθέσεως τοῦ 1900. Ἐπεσκέφθην πρό τινας διὰ μακρῶν, λεπτομερῶς καὶ μετὰ προσοχῆς ἄκρας τὰ θαυμάσια ὑμῶν ἐκθέματα καὶ ὠμίλουν περὶ αὐτῶν πρὸς τοὺς ἀναγνώστας μου. Ἀπέκτησα ἔξιν ἴσως δυσάρεστον, ἀγαπητοὶ συνάδελφοι. Λέγω πρὸς τὸ κοινόν, τὸ τιμῶν με διὰ τῆς προσοχῆς του, τὴν ἀλήθειαν ὡς αἰσθάνομαι, ὡς σκέπτομαι, ὡς ἀντιλαμβάνομαι αὐτὴν χωρὶς νὰ προσέχω εἰς τὰς ἐθνικὰς ἀντιζηλίας, εἰς τὰς φυλετικὰς ζηλοτυπίας καὶ εἰς τὰς προσταρβιάς τὰς ἀναποφεύκτους μεταξὺ λαῶν νέων καὶ φιλοδόξων. Οὐδὲν ἠθέλησα λοιπὸν ν' ἀποκρύψω ἐκ τῶν προόδων ὑμῶν, ἐκ τῆς πορείας τῆς προόδου πρὸς ἰδεώδες πολιτισμοῦ ὑπέρτερον, τῆς καταπληκτικῆς ὑμῶν ζωτικότητος ὡς Ἔθνους καὶ Κράτους. Θὰ ἦτο πολὺ μακρὸν νὰ μεταφράσω ὑμῖν τὸ ἄρθρον τοῦτο, τὸ ὅποιον ἄλλως εὐχαρίστως πέμπω πρὸς τὴν σύνταξιν τῆς «Ρωμουνίας». Ἄλλ' εὐκόλως δύναμαι νὰ συνοψίσω αὐτό. Ἡ Ρωμουνία, μεταξὺ Ἀνατολῆς καὶ Δύσεως κειμένη, ἀνήκει

εἰς τὴν Δύσιν διὰ τῆς τελειότερας καὶ λεπτοτέρας ὑποτυπώσεως τοῦ πολιτισμοῦ αὐτῆς, εἰς τὴν Ἀνατολὴν διὰ τοῦ χρώματος καὶ τῆς γραφικότητος, τῆς εὐφορίας, τῆς ζωηρότητος καὶ τοῦ εὐφραντασιώτου τῶν κατοίκων τῆς. Εἶνε φιλόπονος, εἶνε πρακτικὴ. Δὲν πλανᾶται εἰς μάταια ὄνειροπολήματα. Ἐργάζεται καὶ ἐνεργεῖ. Δὲν ἔχει μόνον πόρους μεγίστους. Γνωρίζει νὰ ἐκμεταλλεῖται αὐτούς. Τὸ μέλλον αὐτῆς ὀφείλει νὰ εἶνε μέγα. Ἡ ἐν τῇ Ἀνατολῇ ἀποστολὴ αὐτῆς εἶνε ἀποστολὴ πολιτισμοῦ, εἰρήνης, ἀδελφότητος. Τὴν Ρωμουνικὴν φιλολογίαν ὀλίγον γινώσκω. Ἀλλὰ δὲν θὰ εἶνε καὶ αὐτὴ, ὡς πᾶσα νέα φιλολογία, μίγμα ἀπομιμήσεων καὶ ἀπηχίσεων ξένων φιλολογιῶν, ψηλαφημάτων νεηλύδων ζητούντων τὸν ὁρμόν των; Τὰ ρωμουνικὰ διηγήματα τῆς σεπτῆς ποιητρίας, παρ' ἣ τὴν στιλιθιδόνα τῆς γεννήσεως ἐξαιρεῖ ἡ λαμπρῶν τοῦ πνεύματος, μοὶ κατέλιπον, ὅτε τ' ἀνέγνωσα, ἐντύπωσιν ἠδέϊας μελαγχολίας καὶ ἡδουπαθείας κἄπως ἀνατολικῆς, συμμίχτου πρὸς ἀβρότητα λεπτεπίλεπτον. Τὰ ποιήματα τῆς δεσποινίδος Βακαρέσκου, ἐξ ἄλλου, μ' ἐγοήτευσαν διὰ τοῦ λεπτοῦ ἀρώματος τοῦ ὄδυνηροῦ αὐτῶν πάθους. Ἀκούω πρὸς τοῦτο, ὅτι ἔχετε ἐθνικὸν θέατρον, μεταφράσεις δραμάτων ζωντανῶν καὶ ἡθοποιῶν πλήρεις ζήσεως, ἐρμηνεύοντας τὰ ἔργα μετ' ἀξιοσημειώτου αἰσθήματος νεωτεριστικῆς πραγματικότητος. Ἐκ τούτων βλέπετε ὅτι ζωρὰν καὶ εἰλικρινῆ τρέφω συμπάθειαν πρὸς τὴν ὑμετέραν ὠραίαν χώραν, ἣτις, ἐγγύ ερον πρὸς τὴν δυτικὴν Εὐρώπην πάσης ἄλλης ἀνατολικῆς ἐπικρατείας κειμένη, δύναται νὰ ἐπωφεληθῆται καὶ ἐπωφελεῖται τῆς γεινιάσεως ταύτης καὶ ὅπου ῥέει ἑλληνικὸν αἷμα ἰκανόν, ὅπως καθιστᾷ κατάδηλον τὴν μεταξὺ τῶν δύο λαῶν πνευματικὴν καὶ ἠθικὴν συγγένειαν, συγγένειαν μὴ δυναμένην νὰ λησμονηθῇ ἀκόμη καὶ ἐν μέσῳ μικρολόγων πολιτικῶν ἐρίδων— ἅς θὰ ἐπόθουν ἅπαξ διὰ πάντοδ' ἐξαλειφόμενας μεταξὺ Ἑλλήνων καὶ Ρωμούνων— Δ. Κακλαμάνος.» Ἡ δεσποινὶς Βακαρέσκο, περὶ ἧς τοσοῦτο ἐγένετο ἄλλοτε λόγος, μνημονευθεῖσα ὑπὸ τοῦ Ἑλληνοῦ δημοσιογράφου, ἔγραψε τὴν ἐπιούσαν ὅτι «ἠσθάνετο ἑαυτὴν βαθέως συγκεκινημένην ἰδοῦσα τὸ ὄνομά της μνημονευθῆν ἐν τῷ θαυμασίῳ ἀρθροῖδι τοῦ κ. Κακλαμάνου».

ΝΕΑΠΟΛΙΣ*

(ΤΑΞΕΙΔΙΩΤΙΚΑΙ ΕΝΤΥΠΩΣΕΙΣ)

ΥΠΟ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΛΑΜΠΙΛΕΤ

Μὲ τὴν περιέργειαν, μὲ τὸν πόθον ἐρωτευμένου ξεκινᾷ τὸ βλέμμα μου καὶ περιτρέχει τὸν κυανόχρον κόλπον σου, σταματᾷ εἰς τὰς φιλέρωτας ἀκτὰς τοῦ Portici, ὅπου χίλια κομψαί, ποικίλου ρυθμοῦ ἐπαύ-

Συνέχεια ἀπὸ τοῦ προηγουμένου 17ου τεύχους τῆς 1 Νοεμβρίου.

λεις, με εϋθυμα και ζωηρά χρώματα προβάλλουν από τὸ μέσον θαλαρῶν και μυροβόλων κήπων και ὅπου εἰς τὸ δριμύ θέρος χύνεται μία πυρκαϊὰ ζωῆς ἀπὸ τὰ ἀριστοκρατικὰ μέγαρα τῆς Chiaia και τοῦ Pizzofalcone διὰ νὰ σθεσθῆ εἰς τὰ δροσερὰ και ζωογόνα λούσαμα, προχωρεῖ πρὸς τὴν Resina ἢ ὅποια ἀνυψοῦται και κατάφυτος πρασινίζει ἐπάνω εἰς τὴν λάβαν ποῦ ἐνεταφίασε ποτὲ τὸ περιλαμπρὸν Ἡράκλειον ὡς σύμβολον ζωῆς ἀνεθαλλούσης ἀπὸ τὰ ἀσύνδετα κύταρα τῆς ἀποσυνθέσεως και τοῦ θανάτου και ὅπου ἕνας ἐγκαταλειφθεὶς Αἰγύπτιος ἡγεμὼν ἄλλοτε μέσα εἰς μίαν πλημμύραν ἀνθῶν και πρασινάδας ἔστησε τὴν φωλεάν τῶν ἐρώτων του εἰς ἕνα μυστικὸν και χρυσόκτιστον χαρέμι και δὲν ἐνοστάλησε τῆς Ἰσιδος τὴν ἱεράν μυστικότητα, οὔτε τοῦ Νείλου τὸ γλυκὺ και μονότονον τραγοῦδι, οὔτε τῆς ἐρήμου τὴν ὄνειρώδη ἔκστασιν ὅπου σιωποῦν παντοτετὰ οἱ φοίνικες, μελαγχολικοὶ ἐρημίται, προχωρεῖ ὄλοεν εἰς τὸ Torre del Greco, Castellammare, Torre Annunziata ποῦ ὡς τρεῖς πολῦτιμοι λίθοι στολίζουν τὸ χρυσὸ δαχτυλίδι τοῦ κόλπου, φιλεῖ τὰς ἀκτὰς τοῦ Σορρέντου.

Ἐδῶ φαίνεται ὡς νὰ πλανᾶται τὸ νοσταλγικὸν πνεῦμα τῆς Mignon και σιγαλὰ, μελαγχολικὰ, με τὴν ἀπαλὴν ἀφῆν τῆς ἠχοῦς περιψαύει τὴν ρεμβώδη φύσιν και τραγοῦδεῖ τὸ ἀθάνατον τραγοῦδι:

Connais-tu le pays
Où fleurit l' oranger
.....
C' est là que je voudrais vivre
Aimer et mourir !...

Ἐδῶ ποτὲ ἡ μεγάλη ψυχὴ τοῦ Τάσσου καταδιωγμένη, συκοφαντημένη, ἤλθε νὰ εὔρη ἀνακούφισιν εἰς τοὺς κόλπους φιλοστόργου και τερπνῆς φύσεως. Ἐδῶ τῆς ἐλευθερωθείσης Ἱερουσαλὴμ ὁ ὑψηλὸς ἱερόμουσος ψάλτης μεταμορφωμένος εἰς ἐπαίτην ἐφανερώθη εἰς τὴν ἀδελφὴν του διὰ νὰ δοκιμάσῃ τὴν καρδίαν τῆς αὐτῆς νὰ ἰδῆ ἂν αὐτὴ τοῦλάχιστον θὰ τὸν ἀνεγνώριζεν, αὐτὴ ποῦ τόσον τὸν ἐλάτρευεν.»

Λέγει ὁ εὐφάνταστος βιογράφος—«Τὸν ἀνεγνώρισεν ἀμέσως ἐκεῖνη και τοὶ τὸν εἶχεν ἀλλάξῃ μία ἀσθενικὴ ὠχρότης, ἡ λευκάζουσα γενειὰς, ὁ ξεσχισμένος μανδύας του. Χύνεται εἰς τὰς ἀγκάλας του με μεγαλειότερον πόθον και διάχυσιν παρ' ὅ,τι ἤθελεν ἔχῃ κάμη ἀναγνωρίζουσα τὸν ἀδελφὸν τῆς ὑπὸ τὰ πλοῦσια και χρυσᾶ φορέματα τῶν αὐλικῶν τῆς Φερράρας. Ἡ φωνὴ τῆς πνίγεται μέσα εἰς τοὺς λυγμούς. Τὸν σφίγγει εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς, τοῦ πλύνει τοὺς πόδας του, τὸν περιβάλλει με τὸν μανδύαν τοῦ πατρὸς του, τοῦ ἐτοιμάζει ἕνα ἐορτάσιμον γεῦμα. Μὰ κανεὶς ἀπὸ τοὺς δύο δὲν ἠμπόρσσε νὰ ἐγγίση τίποτε. Ἡ καρδιά τους ἐπλημμύριζεν ἀπὸ δάκρυα. Καὶ ἐπέρασαν τὴν ἡμέραν κλαίοντες, ἀμίλητοι, ἀτενίζοντες τὴν θάλασσαν και ἐνθυμούμενοι τὴν νεαράν των ἡλιάν.»

Ἐδῶ με χίλια μάτια χρυσᾶ φωσφορίζουν αἱ πορτοκαλλεῖαι εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ χειμῶνος και ἀσθμαίνουν και ἐκτείνονται σφιγτὰ πυκνὰ καθ' ὅλην τὴν ἀκτὴν ὡς μία χρυσὴ φάλαγξ πλασμένη με τὰ χρυσᾶ ὄνειρα

τῆς Ἐδέμ.

Ἐδῶ τὴν ἀνοίξιν τὰ ἄνθη τους λευκὰ και εϋχυμα ὡς βγαλμένα ἀπὸ τὰς κηρήθρας τῶν μελισσῶν, ὀμιλοῦν τὸν πρόλογον τῶν ἀμβροσίων τροφῶν και τὸ ἄρωμά των τραβᾷ τοὺς ναυπλοοῦντας ὅπως εἰς παλαιὸν καιρὸν τὸ σαγηνευτικὸν τραγοῦδι τῶν Σειρήνων εἰς τὰς ἀκτὰς τῶν μύθων.

Προχωρεῖ τὸ βλέμμα ἀκόμη, ἀγκαλιάζει με ποιητικὴν στοργὴν τὴν νῆσον Capri ὅπου μυρίων καλλιτεχνῶν ὄνειρα ἀποκρυσταλλοῦνται, ὅπου εἰς τὰ γλυκόρρουμα νερὰ τῆς Grotta Azzurra [Κυανοῦ Σπηλαίου] διαφυλάττει ἡ φύσις ὡς εἰς ἕνα ζηλευτὸν μουσεῖον τῆς ἕνα κομμάτι παρελθόντος Ἰώως, ἀγνώστου, βαθυκυάνου οὐρανοῦ τὸ ὅποσον ἔκλειψεν ἡ θάλασσα εἰς τὸν ἀντικατοπτρισμὸν του, και ὅπου ὅσοι ὑπὸ σκληροῦ πεπερωμένου καταδιωκόμενοι εἰς τοὺς ὁποίους ὁ κλονισμὸς τῆς βιοπάλης, ἡ ψυχοφθόρος σκέψις, ἡ νέμεσις παμφάγου νόσου ἠραίωσε και ἐχαλάρωσε τοὺς πηλμοὺς τῆς ζωῆς, πορεύονται και ζοῦν ἐκεῖ και ἀνακουφίζονται, και πλαγιάζει τὸ ἀποσταμένον πνεῦμά των, ἡ βεβαρημένη ψυχὴ των ἐπάνω εἰς τὰς ἐλαφρὰς αὔρας, χλιαρὰς τὸν χειμῶνα, τὴν ἀνοίξιν, τὸ θέρος δροσολούστους, ποῦ φέρουν μαζύ των τὰ μύρα ποῦ ἀπὸ τὴν ἀπαλὴν ἐκπνοὴν τῶν ἀνθῶν, τῆς καταρύτου φύσεως, ἀπὸ τὴν ἀφρισμένην δρόσον τῆς θαλάσσης ἔκλειψαν εἰς τὰ λαθραῖα φιλήματα.

Μία λεπτὴ ὀμίγλη, ἕνας πέπλος λεπτοῦφαντος, ἀερώδης περικαλύπτει τὴν ζωοδότεραν νῆσον ὡς νὰ τὸν εἶχε ὑφάνει ὁ ἀχνὸς μιᾶς μυστικῆς ἀράχνης τῶν ὀνείρων και τῆς μέθης.

Τὸ βλέμμα ἀκόμη προχωρεῖ, σιαντᾷ τὸ κενόν. Πέραν μακρὰν, σμιγόνται ὁ οὐρανὸς και ἡ θάλασσα. Γυρίζει ἀκόμη, μὰ ὠϊμὲ, ἕνας φράκτης σκιερὸς, μία ἀσπλαγχνὸς δύναμις παρεμβάλλονται και τοῦ κόπτουν τὸ γλυκὺ, τὸ τερπνὸν ταξεῖδι! Μὰ τὸ βλέμμα τῆς ψυχῆς ἀφυπνίζεται πυρετώδες και με τὴν δύναμιν, με τὴν λάμψιν τῆς ἀστραπῆς θραύει τοὺς τοίχους, διαπερᾷ τοὺς λόφους και φωτίζει τὰ ἀόρατα.

Πίσω ἀπὸ τὴν πυκνόφυτον ἄκραν τοῦ Πανσιλύπου, ἀπαλὰ ἐπάνω εἰς τὰ φιλόμουσα νερὰ πλαγιάζει ἡ μικρὰ νῆσος Nisida. Φαίνεται ὡς μανδολίνον ἀνεστραμμένον. Ὡ πῶς ὁμοιάζει! Καὶ τὰ φύκη, οἱ ἱππόκαμποι, αἱ πέρκαι, οἱ ἀργυρόχρσοι σπάραι και μύρια ἄλλα μικρὰ εὐλύγιστα, πολύχρωμα ψαράκια περιτριγυρίζουν τὸ μαγικὸν αὐτὸ ὄργανον και τὸ χοῦδεοῦν με τὴν λάγνον ἀφῆν τους ὡς νὰ θέλουν νὰ τοῦ τανύσουν τὰς χορδὰς διὰ νὰ ἀντηχήσῃ ἔτσι κάτω εἰς τὰ πράσινα βασίλεια τῆς σιωπῆς ἕνα γλυκὸ τραγοῦδι.

Μὰ τὸ τραγοῦδι ποῦ ἀντηχεῖ εἶναι ἐλαφρὸν και ἀνάκουστον ὡσὰν τὸ ξεψύχισμα τῶν ἀνθῶν, ὡσὰν τὸ φτερούγισμα τῶν ὀνείρων, και ἡ θάλασσα ποῦ δὲν τὸ ἀκούει ποθεπλαντάζει. Καὶ ροβολοῦν τὰ κύματά τῆς με ὄρμην ἐπάνω του και εἰσχωροῦν μέσα εἰς τὰ κουφώματα και σποῦν μέσα εἰς τὰς χαράδρας. Καὶ τὸ τραγοῦδι βγαίνει τότε ἡχηρὸν και δροσερὸν ἀπὸ τὸ ἀπάνθισμα τοῦ ἀφροῦ ὡς ἡ λευκὴχος γέννησις τῆς Ἀφροδίτης. Τὸ ἀκούει ἡ θάλασσα και φωσφορίζει ἀπὸ τὴν χαρὰν τῆς.

Πρὸς βορρᾶν τῆς Γεωργίας πολύχρωμοι τάπητες σκεπάζουν τὸν ἤρεμον κάμπον τοῦ Bagnoli. Ἀριστερὰ κάτω ἀπὸ τὴν ὀπισθίαν πλευρὰν

του λόφου του Παυσιλύπου ανυψούται μία έρειπωμένη παλαιά αγροτική, εκκλησία, ή εκκλησία της Παναγίας των αγρών, της Δήμητρας της Χριστιανισίνης που προστατεύει τὰ σπαρτὰ των χωρικών.

Πρὸς νότον χύνεται ὁ κάμπος καὶ ἀγκαλιάζει τὴν θάλασσαν εἰς τὴν ἀμμώδη καὶ φυκοστρωμένην ἀκτὴν τοῦ Coroglio.

Ἐδῶ τὰ φύκη ἀπόβλητα ἀπὸ τὴν μητρικὴν ἀγκάλην πλαγιάζουν ἔρρημα ἐπάνω εἰς τὴν ἄμμον καὶ μὲ ἓνα μαραχμένον ἄρωμα πού ξεψυχᾷ ὄλοεν τονίζουν ἓνα μελαγχολικὸ τραγοῦδι νοσταλγίας, τὸ τελευταῖον των τραγοῦδι.

Ἐκτείνεται ἡ ἀμμισμένη ἀκτὴ καὶ βορειοδυτικῶς χύνεται ἐπάνω εἰς τὸ γελαστὸν Bagnoli. Ὀλίγον βορεινότερον δενδροφυτευμένη, ἀνθοσπαρμένη, ἀπλώνεται ἡ ἀποξηρανθεῖσα λίμνη D' Agnano μὲ γύρω καταπράσινα βουνά, ὡς ἓνα κύπελλον τὸ ὅποιον γεμίζει τῆς μυρισμένης φυτείας ἡ πιοῆ. Ἀκόμη βορεινότερα ἐκτείνεται ἡ ξανθὴ ὄροσειρὰ των Camaldoli ἐπάνω εἰς τὴν ὑψηλοτέραν κορυφὴν των ὁποίων λευκάζουν πάντα μία ἐκκλησία καὶ ἓνα μοναστήρι. ὅπου σιωπηλοὶ καὶ ἤρημοι ἱερομόναχοι ρεμβάζουν ἐκστατικοὶ ὡς νὰ ἐτοιμάζονται διὰ μίαν ἀνυπαρξίαν. Δεξιὰ καὶ πρὸς δυσμὰς ἕως εἰς τὰς μελαγχολικὰς ἀκτὰς τοῦ Pozzuoli εἰς τὰς ὁποίας φαίνεται ἀκόμη νὰ πλανᾶται, πένθιμος, συγκινητικὴ, ἀπλὴ καὶ μεγάλη ἡ τελευταία μελωδία τοῦ Stabat Mater τοῦ Pergolesi πού ἐνῶ τὴν συνθέτετε, μὲ τὸ γλυκὺ, μὲ τὸ ἐλαφρὸν, μὲ τὸ ἀνακουστὸν σβύσιμόν της, ἔσθυσε καὶ ἐξεψύχησε καὶ ἐκεῖνος, κυματίζει ἡ φύσις μέσα σὲ μίαν μαγικὴν σειρὰν λόφων, λειθαδιῶν, κήπων, ὅπου τὰ ὀλόξανθα ὑψηλὰ καὶ εὐχυμα κλήματα συμπλέκονται μὲ τοὺς κορμούς τῆς ἄλλης θαλερᾶς φυτείας καὶ τοὺς στεφανώνουν καὶ ἡ φύσις ὅλη μεθ' αὐτὴν εὐθυμίαν, μὲ τὴν τρέλλαν των Βακχίδων καὶ ὅπου ἀπὸ μέσα ἀπὸ τὸ πύκνωμα τῆς πρασινάδας κάθε τόσο ἀνυψοῦται καὶ μεσοουρανεῖ ὁ ὑπερήφανος, λεπτολαίμης, πυκνομάλλης Pinus Italicus, ὁ ὑψιπέτης ποιητὴς τῆς φυτείας.

Ἀριστερὰ ἕως εἰς τὸ Pozzuoli κλαίει ἡ θάλασσα ἐρωτευμένη τὴν ἀκηδεῖαν μιᾶς βραχῶδους σκληρᾶς ἀκτῆς. καὶ εἶνε τὸ ἀλμυρὸν της δάκρυσμα ὁ ἀφρὸς πού ἐπανθεῖ εἰς τὸ κύμα.

Ἐδῶ κάτω καταδιωγμένος κατέφυγεν ὁ μέγας ἀπόστολος τῆς λατινικῆς διανοίας καὶ ρητορικῆς Κικέρων καὶ μέσα εἰς τὴν μέθην μὲ τὴν ὅποιαν τὸν ἐπότισαν τὰ παθητικὰ τραγοῦδια τοῦ ῥομαντικοῦ κύματος, ἐσκοτίσθησαν καὶ ἀπεσεβέσθησαν εἰς τὴν ψυχὴν του αἱ ψυχοσθόροι ἀναμνήσεις τῆς ἀδικίας, τῆς ὀργῆς, τοῦ μένους των καταδιωκτῶν του.

Πέραν καὶ ἀπέναντι, πλαγιασμένη ἐπάνω εἰς τὰ ἠχηρὰ νερὰ φαίνεται ἀκόμη μικροσκοπικὴ ἡ Nisida, ὡς μανδολῖνον ἀνεστραμμένον.

Ἀκόμη μακρύτερον σβύνεται τὸ Capri καὶ τὸ σκεπάζει πάντα μία λεπτὴ ὀμίχλη, ἓνας λεπτοῦφρατος ἀερώδης πέπλος ὡς νὰ τὸν εἶχεν ὑφάνει ὁ ἀχνὸς μιᾶς μυστικῆς ἀράχνης των ὀνείρων καὶ τῆς μέθης.

[Ἐπεται τὸ τέλος]

Γεώργιος Λαμπελέρ

ΤΑ ΩΡΑΙΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΚΑΙ ΑΙ ΤΕΧΝΑΙ

ΤΟ ΘΕΑΤΡΟΝ

Αἱ παραστάσεις τῆς κυρίας Σόρμα.—Θὰ ἦτο τόλμη νὰ ἐλέγομεν, ὅτι εἰς τὰς ὀλίγας αὐτὰς γραμμάς, τὰς ὁποίας διαθέτομεν σήμερον, καὶ χωρὶς τὴν ἐνιαίαν ἐντύπωσιν ἐκ τοῦ ὅλου δραματολογίου, φέρομεν κρίσιν διὰ τὴν γερμανίδα καλλιτέχνιδαν κυρίαν Σόρμα, μίαν ἀπὸ τὰς εὐαρίθμους παγκοσμίου θεατρικῆς δόξης. Ἀπλῶς ρίπτομεν ἐπὶ τοῦ χάρτου σιγμιαίας ἐντυπώσεις, αἱ ὁποῖαι δὲν ἔχουν καμμίαν ἀξίωσιν κριτικῆς, τονίζομεν αὐτὰς ἐπάνω εἰς τὸν δίκαιον θαυμασμόν, ὁ ὁποῖος περιέβαλλε τὸν ἀστέρα τοῦτον τοῦ γερμανικοῦ θεάτρου, καὶ ἐπιφυλασσόμεθα διὰ τὸ προσεγγεῖς φύλλον νὰ δημοσιεύσωμεν ἀναλυτικὸν ἄρθρον εἰδικῶν ἡμῶν συνεργάτου περὶ τῆς τέχνης τῆς κυρίας Σόρμα.

Καὶ εἶνε ἀληθῶς μία προσωπικὴ τέχνη αὐτὴ, ἐντελῶς προσωπικὴ λαμβάνουσα τὴν ὑπόστασιν της ἐκ καλλιτεχνικῆς ὑπάρξεως ἐκ των σπανιωτέρων προικισμένης μὲ τὰ χαρίσματα μοναδικῆς ἰδιοφυίας, ἡ ὁποία πλάττει καὶ δημιουργεῖ τὴν ζωὴν μὲ τὴν δυνάμιν καὶ ἔντασιν, ὥστε ὁ θεατὴς νὰ λησμονῇ, ὅτι παρίσταται εἰς συνθηματικὴν θεατρικὴν ἐσπερίδα. Αἱ δημιουργίαι τῆς κυρίας Σόρμα—ἂν ἐξαιρέση κανεὶς ἐκ τοῦ δραματολογίου της τὸν «Φάουστ»—εἶνε των νεωτέρων δραματικῶν τύπων, τὸ δὲ ἱφενικὸν θέατρον φαίνεται, ὅτι δίδει τὸν κυριαρχοῦντα τόνον, ἂν μὴ εἰς τὸ ὑπερτερον σύμβουλον τοῦ νορβηγικοῦ δραματικοῦ—ὁ Ἴψεν εἶνε μοναδικὸς εἰς τὸν κόσμον—ἀλλ' ἐξάπαντος εἰς δραματικὰ θέσεις τοιαύτας, αἱ ὁποῖαι ὄσα καὶ ἂν συγγραφικῶς εἶνε ὑποδεέστερα των ἡρώιδων τοῦ Νορβηγικοῦ δραματικοῦ, παρέχουν οὐχ ἧττον ἀφορμὰς ὑποκρίσεως τοιαύτας, ὥστε ἡ δημιουργοῦσα καλλιτέχνης εἰς ἐκάστην κίνησιν της καὶ τὴν μᾶλλον λανθάνουσαν, νὰ εἶνε ἡ δημιουργὸς τῆς ζωῆς, ἡ ὁποία συναρπάζει, δεσμεύει, συγκινεῖ, καὶ καταπλήσσει.

Δὲν γνωρίζομεν πόσοι ἐκ των θεατῶν τῆς κυρίας Σόρμα ἠδυνήθησαν νὰ τὴν ἐκτιμήσουν ἐκεῖ ὅπου θὰ ἀπητεῖτο ἴσως μία προγενεστέρα γνωριμία μὲ τὴν ζωὴν των βορείων λαῶν, εἰς ὅλας τὰς ἀπλάς, τὰς ἀδιαφόρους ἴσως διὰ τὸν κοινὸν ὀφθαλμὸν σκηνὰς ἀνευ των ὁποίων ὅμως δὲν δύναται νὰ ζήσῃ ἐπὶ των θεατρικῶν σκηνῶν κανὲν δημιουργημάτων τῆς φαντασίας, ἢ ἀκριβέστερον νὰ ὑπάρξῃ καμμία ἀνθρωπίνῃ ἐκδήλωσις—καὶ κατὰ πόσον ἀκόμη ἡ ζωὴ αὐτὴ ὡς ξεχωριστὴ καὶ ἰδιορρυθμὸς ἠδυνήθη νὰ τοὺς συγκινήσῃ—ἡμεῖς ὅμως ὁμολογοῦμεν ὅτι ἐμείναμεν κατὰπληκτοὶ πρὸ τῆς ὑπερέχου ἀναπαραστατικῆς τέχνης τῆς κυρίας Σόρμα, ἡ ὁποία ἐφθανε εἰς τὴν ὑπερτέραν, εἰς τὴν ὑπεράττην καλλιτεχνικὴν ἐκδήλωσιν, ὅταν ἐπρόκειτο νὰ διερμηνεύσῃ τὴν ἰδέαν τοῦ συγγραφέως.

Τὸ ἱφενικὸν θέατρον δὲν ἦτο βεβαίως τὸ κατάλληλον διὰ νὰ κατανοηθῇ σήμερον ὅσον ἔπρεπε ἐν Ἀθήναις ἔστω καὶ ὑπὸ τοῦ ἐκλεκτοτέρου ἀθηναικοῦ κοινοῦ. Οἱ ὀλίγοι ὅμως οἱ ὁποῖοι ἦσαν εἰς τὸ πνεῦμα τοῦ Νορβηγικοῦ συγγραφέως εἶδον βεβαίως τὴν ἡρώϊδα τοῦ «Κουκλόσπιτου» διερμηνευομένην ἀπὸ τὴν Κυρίαν Σόρμα μὲ τὸν τέλειον ἐκεῖνον τόνον, ὁ ὁποῖος ἔκαμε τὸν Ἴψεν νὰ δώσῃ εἰς τὴν γερμανίδα καλλιτέχνιδαν ὡς Νόραν τὰ πρωτεῖα τῆς ἡθοποιίας.

Ἀλλὰ καὶ εἰς τὰς ἐπομένους παραστάσεις, αἱ ὁποῖαι ἀπὸ φιλολογικῆς ἀπόψεως, πλὴν ἐνοεῖται τοῦ ἀριστουργήματος τοῦ Γκαίτε, εἶνε ὑποδεέστεραι τῆς ἱφενικῆς τέχνης καὶ εἰς τίς «Φωτιᾶς τ' Ἀη-Γιάννη» καὶ εἰς τὸ «Ἐρωτοχτήνημα» τοῦ

Σνίτσερ και ὡς Βεατρίκη εἰς τὴν «Κόρην τοῦ Ἰερβάε» οἱ ὀλίγοι ἠδυνήθησαν νὰ παρατηρήσουν ὅτι ἡ τέχνη τῆς κ. Σόρμα μόνη αὐτὴ ἔδιδεν εἰς τὰ ἔργα ταῦτα τὴν λάμψιν, τὴν ὁποῖαν αὐτὰ ἴσως στεροῦνται.

ΞΕΝΑΙ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑΙ

ΠΟΙΗΣΙΣ - ΜΥΣΙΣΤΟΡΗΜΑ - ΘΕΑΤΡΟΝ - ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ - ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ - ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ.

Η ΒΟΥΛΓΑΡΙΚΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

Ἡ παλαιὰ βουλγαρική φιλολογία περιορίζεται εἰς τὰ διάφορα θρησκευτικὰ χειρόγραφα τὰ ὁποῖα εγγράφησαν ἀπὸ γραμματισμένους ἀνθρώπους, κυρίως δὲ ἀπὸ ἐκκλησιαστικούς εἰς τὴν Σλαβικήν γλῶσσαν, καὶ ἀπὸ μερικά ἐθνικὰ τραγούδια μὲ συγγραφεῖς ἀγνώστους. Ὅλα αὐτὰ τὰ χειρόγραφα καὶ γενικῶς ὅλα τὰ τότε γράμματα ἀπέρρεον ἀπὸ τὴν Βυζαντινὴν φιλολογίαν, καὶ καθ' ὅλον τὸ διάστημα, κατὰ τὸ ὅσον οἱ δοξαζόμενοι Βασιλεῖς τοῦ βουλγαρικοῦ βασιλείου ἐκυριαρχοῦσαν εἰς αὐτὰ τὰ μέρη, ὁ λαὸς ἀρέσκετο καὶ τὸ θεωροῦσε τιμὴν του νὰ ἀπομιμηταί εἰς ὅλα τὰ πράγματα ἰδίως εἰς τὰ γράμματα καὶ εἰς τὸν πόλεμον τὸ ἰδανικὸν καὶ περίδοξον βασιλεῖον τοῦ Βυζαντίου. Σκοπὸς ἱερὸς τῶν βουλγάρων βασιλέων καὶ ἐπιθυμία τῶν ἀέννων ἦτο νὰ κυριαρχήσουν καὶ νὰ βαστάξουν τὸ βαρὺ σκήπτρον τῆς ἀπεράντου βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας, ὅπου τόσοι αὐτοκράτορες ἐπὶ γενεάς ὀλοκλήρως ἐδασίλευσαν καὶ ἠκούσθησαν καθ' ὅλην τὴν οἰκουμένην. Μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς νύμφης τοῦ κόσμου ἀπὸ τὸν βίβηλον Τοῦρκον καὶ τὸ διασκόπισμα τοῦ ευγενικοῦ λαοῦ τῆς Κωνσταντινουπόλεως, τοῦ ἀπογόνου τῶν πολυδόξων προγόνων μας, ἡ Ἑλληνικὴ ἀνάπτυξις διεδόθη τόσον πολὺ εἰς αὐτὰ τὰ μέρη, ὥστε ἐκυρίευσεν τὰς ψυχὰς τῶν βουλγάρων, καὶ τοὺς ἐξελλήνισεν μέχρι τοσοῦτου ὅπου καὶ οἱ ἴδιοι ἀκόμη ἐντρέποντο νὰ λέγουν ὅτι εἶνε βούλγαροι καὶ πᾶν ὅτι ἦτον Ἑλληνικὸν τὸ ὑπερεθαύμαζον καὶ τὸ ἀπειμιμούντο, ὀμιλοῦντας τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν, περιφρονούντες τοὺς συμπατριώτας των καὶ λέγοντες ἐαυτοὺς Ἑλληνας, μόνον καὶ μόνον διὰ νὰ θεωροῦνται ὅτι καὶ αὐτοὶ ἦσαν μέλη τῆς τοτινῆς ἀριστοκρατίας, ἡ ὁποία ἀπρητιζέτο ἀπὸ Ἑλλήνας. Αὐτὴ ἡ κατάστασις καὶ ἡ ἠθικὴ κατὰπτωσις τῶν βουλγάρων ἐξηκολούθησεν πέντε ὀλοκλήρους αἰῶνας· τὸ διάστημα αὐτὸ ἐφθασεν νὰ τοὺς ἐπηρεάσῃ τόσον ὥστε νὰ λησμονήσουν ὅτι καὶ αὐτῶν ἡ ἱστορία τοὺς ἐμάνθανε τὰ ἀξιοθαύμαστα ἄθλα τῶν ἰδικῶν των βασιλέων, οἱ ὁποῖοι εἶχαν κατορθώσει κάποτε νὰ φέρουν εἰς δύσκολον θέσιν τὴν ἀπεράντον αὐτοκρατορίαν τῶν πολεμαρχῶν βυζαντινῶν. Ἐκκτὸν ἠθικὸν αἰσθημα καὶ ἐκάστη ἐνδομυχοῦ φωνῆ τῆς ψυχῆς των εἰς αὐτὰ τὰ πεντακόσια ἔτη τῆς φοβερᾶς σκλαβιάς τῶν Βουλγάρων ἀπεσβέσθη καὶ οἱ ἄγριοι πολεμισταὶ τῆς παλαιᾶς ἐποχῆς μετετρέπησαν εἰς ἡσύχους καὶ ἀπλῆκοὺς χωρικοὺς καὶ ἀγρότας. Κάπου, κάπου, ἀνεφαίνετο κανεὶς, ὁ ὁποῖος πλανόδιος εἰς αὐτὰ τὰ μέρη ἤθελε νὰ σηκώσῃ τὴν φωνήν του, ἀλλὰ εἶτε διότι ἡ φωνὴ του ἦτον ἀδύνατος εἶτε διότι ἐφοβεῖτο δὲν κατάρθωνε τίποτε νὰ κάμνη, πρὸς νὰ πληρώνη μὲ τὸ αἷμά του ὅτι ἡ ψυχὴ του ἤθελε νὰ διακηρύξῃ εἰς τὰ μέρη τῆς πατρίδος του.

Εἰς τὰ 1720 περίπου ἐγενήθη ὁ πρῶτος θεμελιωτὴς τῆς βουλγαρικῆς φιλολογίας, ὁ ὁποῖος ἐφημίσθη μὲ τὸ μόνον ἀξιολογὸν του ἔργον ποῦ ἐδημοσίευσεν τὸ 1762 «Ἱστορία Σλαβο—βουλγαρικὴ τοῦ λαοῦ, τῶν βασιλιάδων καὶ τῶν ἀγίων καὶ γιὰ ὅλες τίς ἐνέργειαι καὶ τίς ἐπισημότητες τίς βουλγαρικές, περισυλλεγμένη κτλ». Ὁ ἱερομόναχος αὐτὸς Παΐσις μὲ τὴν ἱστορίαν του (ἡ ὁποία δὲν εἶνε ἄλλο, παρὰ ἓνα πατριωτικὸν βιβλίον), ἠθέλησεν νὰ ἐστηκώσῃ τὸν βούλγαρον χωρικόν, νὰ τὸν θεμελιώσῃ εἰς τὰ πάτρια του καὶ νὰ τὸν προετοιμάσῃ διὰ τὴν μεγάλην ἐπανάστασιν, ἐνσπείροντας τὴν ἐλπίδα εἰς τὴν ψυχὴν του κατὰ τοῦ Ἑλληνικοῦ κλήρου καὶ γενικῶς καθ' ὅλον τῶν Ἑλλήνων καὶ ξένων· καὶ πράγματι κατάρθωνε νὰ ζυγήσῃ τὸ πατριωτικὸν αἰσθημα τῶν Βουλγάρων καὶ νὰ τοὺς ἀλλάξῃ ὅλους διόλου· καθὲς βούλγαρος σηκώθη καὶ ἠθέλησεν ν' ἀποτινάξῃ τὸν ζυγὸν ποῦ τὸν πατοῦσε τόσα χρόνια καὶ

τὸν ἐδῆμευε καὶ ἄρχισε νὰ τρέφῃ μέσα του μιὰν ἐλπίδα γιὰ τὴν ἀνάκτησιν τοῦ παλαιοῦ μεγαλείου τῆς πατρίδος του καὶ ἔτσι τὸ βιβλίον αὐτὸ τοῦ ἱεροποστολοῦ ἔγενε ἡ πρώτη αἰτία τῆς ἐξεγέρσεως ὅτε ἐξεργάγησαν αἱ μεγάλαι σφαγαὶ τοῦ 1876 καὶ ἠναγκάσθησαν αἱ Μεγάλαι Δυνάμεις νὰ ἐπεμβοῦν, ἰδίως ἡ Ρωσσία, καὶ νὰ ἀνακηρύξουν τὴν βουλγαρικὴν ἡγεμονίαν.

Κατὰ τὰ πρῶτα αὐτὰ ἔτη τῆς βουλγαρικῆς ἀναγεννήσεως ἡ φιλολογία των ἑνα μόνον δρόμο ἀκολουθοῦσε καὶ ἓνα εἶδος φιλολογικῶν ὅλα τὰ ἀξιοσημείωτα βιβλία των δὲν ἦσαν ἄλλο παρὰ ἱστορίες τοῦ βουλγαρικοῦ ἔθνους καὶ τοῦ λαοῦ, ὁ Σωφρόνιος ὁ ὁποῖος θεωρεῖται ἓνας ἀπὸ τοὺς καλλιτέρους συγγραφεῖς τῆς ἀναγεννήσεως δὲν ἔκαμε ἄλλο παρὰ ν' ἀντιγράψῃ τὴν περίδοξον πατριωτικὴ—ἱστορίαν τοῦ Παΐσιου, καὶ μαζὺ μὲ ἄλλα ἔργα του πατριωτικὰ νὰ μεταφράσῃ τὸ «Πολιτικὸν Θεάτρον» τοῦ Ν. Μαυροκορδάτου, ὁ δὲ Γιούρη Ἰβάνοβιτς Βενελίν, ρώσος, ἔγραψε τὴν τελειότεραν βουλγαρικὴν ἱστορίαν. Πολλοὶ ἐπίσης μεταφράσεις ἀναφέρονται κατ' αὐτὴν τὴν ἐποχὴν, ἰδίως ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν διότι οἱ ἀναφανέντες συγγραφεῖς σχεδὸν μόνον ἑλληνικὰ ἤξευραν. Ἀνάμεσα εἰς αὐτὰς τὰς μεταφράσεις ἀναφέρονται: «Ἡ ἀμαρτωλῶν σωτηρία» μεταφρασμένη ἀπὸ τὸν Ἰωακείμ Καρσόφσκη, καὶ ἡ μετάφρασις τῆς Καινῆς Διαθήκης, τῶν τεσσάρων εὐαγγελίων κατωμένη ἀπὸ τὸν Ἀναστάσιον Στογιάννοβιτς (Κιπιλόφσκη). Ἐπειδὴ οἱ διδάσκαλοι ποῦ ἐδίδασκαν δὲν ἤξευραν παρὰ Ἑλληνικὰ, τὸ ἑλληνικὸν πνεῦμα ἐξακολουθοῦσε νὰ ὀδηγῇ καὶ νὰ ἐμπνέῃ ὅλους τοὺς ἀναφανέντας συγγραφεῖς, ὥς ὅτου οἱ μεγάλοι πατριῶται, ἰδίως δὲ ὁ Βασίλειος Ἐφράτιβιτς Ἀπρίλωφ μὲ τὸν Νικόλαον Στεπάνοβιτς Παλασούζωφ ἀνέλαβαν καὶ ἐπραγματοποίησαν τὴν μεγάλην ἰδέαν νὰ συστήσουν βουλγαρικὰ σχολεῖα, τὰ ὁποῖα νὰ ἐκπαιδεύουν ἀποκλειστικῶς βουλγαριστῶν, τὸ δὲ πρῶτον σχολεῖον ἐσυστήθη εἰς τὸ Γκάμπροβο μὲ διδάσκαλον τὸν Νεόφυτον Ρίλσκη, ὁ ὁποῖος ἐπεδίδετο καὶ εἰς ἄλλας φιλολογικὰς ἐνασχολήσεις καὶ ἀντιπροσώπευε τὴν τότε ποιήσιν. Ὑστερα ἀπ' αὐτὸν ἀνεγράψαν καὶ ἄλλοι ποιητὰι μὲ ἀναλλοίωτον ζῆλον ἀγαπώντες τὰ γράμματα ὡς οἱ Νεόφυτος Μποζβέλη, Ἐμμανουήλ Βαζύδοβιτς (τὸ γένος Ἑλληνας) καὶ ἄλλοι. Μὲ τὴν πρώτην βουλγαρικὴν ἐφημερίδα τὴν ὁποῖαν ἐξέδιδε ὁ Ἰβάν Μπόγκορωφ εἰς τὴν Κωνσταντινουπόλιν, τὰ βουλγαρικὰ γράμματα ἤρχισαν νὰ πέρνουν νέαν ζωὴν.

Εἰς αὐτὸ τὸ χάος καὶ τὴν ἀταξίαν εἰς τὴν ὁποῖαν εὗρισκετο ἡ βουλγαρικὴ φιλολογία καὶ ἀνάμεσα εἰς τὰς συζητήσεις ποῦ ἐγεννήθησαν καὶ διὰ τὴν ποιήσιν μὲ τὸ γλωσσικὸν ζήτημα, ἀνεφάνη ὁ Νάϊντεν Γκέροφ, ὁ ὁποῖος μὲ τὸ ἔξοχόν του ποιήμα «Στογιάν καὶ Ράντα» ἀπέδειξε ὅτι ὁ ἀληθινὸς ποιητὴς εἰς ὅποιανδήποτε γλῶσσαν καὶ ἀν ψάλλῃ τὰ τραγούδια του ὑπόδωσεν ζωὴν εἰς τὰς ἀψύχους λέξεις. Κατόπιν ἀπὸ τὸν Γκέροφ ἔλαμψε καὶ ὁ Ἥλιος τῆς βουλγαρικῆς ποιήσεως ὁ Πέτρο Ράϊτσο Σαβετίκοφ, ὁ ὁποῖος μὲ τὰ γλυκὰ του καὶ μελαγχολικὰ τραγούδια ἔβαλε τοὺς τότε συμπατριώτας του καὶ ἐστερέωσε τὴν ἀναγεννωμένην πρὸς τὴν γλῶσσαν των ἀγάπην ἔξωρα ἀπὸ τοὺς μελωδικούς του στίχους κατέγινε καὶ εἰς τὴν δημοσιογραφίαν ἐκδίδων πολλὰς ἐφημερίδας εἰς τὴν Κωνσταντινουπόλιν καὶ συστήσας πρῶτος σατυρικὴν ἐφημερίδα τὴν «Γκάϊδα» καὶ μεταφράζων τοὺς Αἰσωπεῖους μύθους. Τὴν λατρεῖαν τοῦ Π. Ρ. Σαβετίκοφ πρὸς τὴν μῦσάν τῆς ποιήσεως τὴν ἐξηκολούθησαν οἱ Νάϊντεν Ἰωάννοβιτς, Σ. Ζαφείροφ, Π. Ζέλεφ, Ἀλέξανδρος Ἐβαζκοφ καὶ ἄλλοι.

Εἰς αὐτὰ τὰ χρόνια ἡ βουλγαρικὴ ποιήσις ἤρχισε νὰ γίνεταί ζωηροτέρα καὶ νὰ ἐλκύνῃ τοὺς νέους, ἰδίως δὲ μετὰ τὸν Ρακόβσκη, μέγαν βούλγαρον πατριῶτην καὶ διακεκριμένον φιλόλογον· ὅλη ὁμως ἡ ποιητικὴ κίνησις ἐπεριορίζετο εἰς τὸ νὰ ἐκφράξῃ τὰ πατριωτικὰ καὶ φιλοπόλεμα αἰσθηματὰ τῶν βουλγάρων, ὁ Λιούπεν Καραβέλωφ καὶ ὁ Χρήστο Μπότσεφ οἱ δύο κορυφαῖοι τῆς ποιήσεως χρόνια ὀλοκλήρως ἀνεξωγόνουσαν τὸ κουρασμένον πνεῦμα τῶν συμπατριωτῶν των καὶ τοὺς ἐφυσοῦσαν νέαν ζωὴν, ἀποβλέποντες πάντοτε εἰς τὸν σκοπὸν των ν' ἀποκτήσουν τὴν ἐλευθερίαν των· οἱ δύο αὐτοὶ ποιηταὶ μὲ τὸν Ρακόβσκη ἔχῃ μόνον μὲ τοὺς στίχους των ἤθελαν νὰ ἐμπνεύσουν εἰς τὴν ψυχὴν τῶν Βουλγάρων τὴν ἀγάπην τῆς ἐλευθερίας, ἀλλὰ καὶ μαχόμενοι οἱ ἴδιοι καὶ σχηματίζοντες μικρὰ ἀποσπάσματα ἀπὸ πρωτοτύπους πολεμιστάς. Καὶ ἄλλοι ἐπίσης ποιηταὶ ἀξιωμακίμωντοι ἀνεφάνησαν ὡς οἱ Ρ. Ζινζίφοφ, Α. Φραγκιάς καὶ ἄλλοι. Κατ' αὐτὴν τὴν ἐποχὴν ὁ Ντόμπρε Ποπόφ Βοϊνίκοφ συνέλαβε τὴν ἰδέαν νὰ σχηματίσῃ καὶ θεάτρον βουλγα-

ρικόν συνήθουσε λοιπόν ἐκ τοῦ προχείρου μερικὰ ἱστορικὰ γεγονότα, συντάττει μερικὰ δράματα καὶ ἤρχισε νὰ τὰ παριστάνῃ ὁ ἴδιος μὲ μερικοὺς ἐρασιτέχνους, σχηματίζοντας σκητὴν ἐκ τῶν ἐνόνητων. Τὸ δράμα ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἀνεπτύχθη καὶ ἤρχισε νὰ προσελκύῃ τοὺς περισσοτέρους φιλογράμμους νέους, ἀνέδειξε δὲ ἀκετούς ὡς τὸν Θεοδοσίον Ἰκονόμου, Θεόδωρον Στάντσεφ, Τ. Ν. Σισκωφ, Α. Κραβέλοφ, Βασίλειον Δροῦμερ ἢ ἄλλως Μητροπολίτην Κλήμεντα, τὸν Κρ. Μιρσκη μὲ τὰς μεταφράσεις του τῶν Σαίξπηρειῶν ἔργων καὶ τὸν πολὺν Ἰβάν Βάζωφ.

Μετὰ τὴν ἀναγέννησιν τῆς Βουλγαρίας καὶ τὴν ἀνακήρυξιν τῆς εἰς Ἡγεμονίαν, ἡ φιλολογία τῆς ἔλαθε ὄψθαι μεγαλειτέραν καὶ κάπως εὐρωπαϊκωτέραν, ἐπειδὴ οἱ περισσώτεροι, λογογράφοι, ποιηταί, δραματογράφοι, μυθιστοριογράφοι καὶ λοιποὶ ἤρχισαν νὰ διαβάξουν ξένας φιλολογίας, νὰ τὰς πέρνουν ὡς ὑπογραμμὸν καὶ ἐπ' αὐτῶν νὰ σχηματίζον τὴν ἰδικήν των. Τούτοις μόνους δὲ τοὺς ὁποίους ἔχει νὰ ἐπίδειξῃ ἡ νέα βουλγαρικὴ φιλολογία εἶνε οἱ δύο κορυφαῖοι, Ἰβάν Βάζωφ καὶ Ἀλέκο Κωνσταντινῶφ. Ὁ μὲν Ἰβάν Βάζωφ ἐπέδωκε εἰς ὅλα τὰ φιλολογικὰ εἶδη καὶ εἰς ὅλα ἀναπάνη ἔξοχος, τὰ μυθιστορημάτα του «Ἐπὶ τὸν ζυγὸν» καὶ «Νέα χώρα» ἔκαστον κρότον μέγαν καὶ μετεφράσθησαν εἰς ὅλας σχεδὸν τὰς Εὐρωπαϊκάς γλώσσας, εἶνε δὲ ἀφήγησις καὶ ἀπεικόνισις τῶν βουλγαρικῶν ἐθίμων καὶ ἠθῶν καὶ τῆς ζωῆς τῆς βουλγαρικῆς ὁ ἴδιος συγγραφεὺς ἀνεδείχθη καὶ ὡς ποιητὴς ἔξοχος καὶ παθητικώτατος, καὶ ὡς δραματογράφος μὲ δύναμιν. Ὁ δὲ Ἀλέκο Κωνσταντινῶφ ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἐπερίμεναν πολλὰ τὰ βουλγαρικὰ γράμματα καὶ ὁ ὁποῖος δυστυχῶς ἐδολορονήθη, ἀνέδειξε τὸ humor τὸ βουλγαρικὸν μὲ τὸ πολὺκροτον μυθιστορημὰ του Μπαί Γκάνιο. Ἐκτὸς τῶν δύο αὐτῶν ἀναρπύονται καὶ ὁ Μάρκο Μπαλαμπάνωφ, διαπρεπὴς καθηγητὴς καὶ δημοσιογράφος, Στοιγιάν Μιχαλόφσκη ποιητὴς, Κ. Βελίσκωφ μὲ τὴν ἀριστοτεχνικὴν του μεταφράσιν τῆς «Θείας Κομωδίας» τοῦ Dante, Μ. Μόσκωφ, Τ. Γ. Βλάκωφ, (Βεσελίν), Πέντσο Σλαβέικωφ, Α. Στρασιμίρωφ, Α. Θεοδωρῶφ, Μπ. Τσόνεφ καὶ ἄλλοι, οἱ ὅποιοι περιορίζονται τὸ περισσώτερον εἰς τὴν περιοδικὴν φιλολογίαν, γράφοντες εἰς τὰ σπουδαιότερα περιοδικὰ «Μπάλγαρσκη Πρέγκνεντ», καὶ «Μίσαλο».

Ἰουλιὸς 1900.

Ζ. Μακρῆς

ΓΕΡΜΑΝΙΚΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

Οἱ φωτιές τ' Ἀ-Γιαννιού τοῦ Σούδερχμαν. Ἐξεδόθη σὲ βιβλίον τὸ νέον δράμα τοῦ Ἑρμαν Σούδερχμαν, ποῦ πρωτοπαρουστάθηκε στίς 5 τοῦ Ὀκτωβρίου στὸ θέατρο «Λέισιγκε» τοῦ Βερολίνου καὶ ἡ κριτικὴ γενικῶς ἀποφαινεται δυσμενέστατα γι' αὐτό. Ἰσως εἶναι τὸ χειρότερον ἀπὸ τὰ δράματά του, χειρότερον καὶ τοῦ «Ἰωάννου τοῦ προδρόμου» καὶ τῆς «Τιμῆς». Πάντοτε σχεδὸν καὶ ὁμόφωνα εἰπώθηκε πὼς ὁ Σούδερχμαν θὰ ἐγίνονταν ἰσως ὁ πρῶτος μυθιστοριογράφος τῆς Γερμανίας, ἀν δὲν ἐπιζητούσε τὸ δράμα τόσο. Καὶ πάλιν ἀν ὑπάρχει φιλολογικὸς σεβασμὸς στὸ ἔργο του, τοῦ τὸ παρέχουν τὰ μυθιστορημάτα του μόνον, γιὰτὶ γενικῶς τὸ δραματικὸν ἐνδιαφέρον στὰ δράματά του δὲν ὑπάρχει πᾶρεξ ἐκζητημένον καὶ ἡ ψυχολογικὴ δοκιμασία τῶν ἠρώων του εἶναι πάντοτε ἄχρους καὶ κατασκευασμένη, μὴ δυνάμενη νὰ προβῇ αὐτόματα μέσα ἀπὸ τὴν ἀλληλουχίαν τῶν περιστατικῶν ποῦ παράξουν τὴν ἰδιουσυγκρασίαν τῶν προσώπων του. Ἔτσι καὶ τὸρα στίς «Φωτιές τ' Ἀγιαννιού» παρατηρεῖται τὸ ἴδιον φαινόμενον. Προσπαθεῖ ὁ Σούδερχμαν ὑπερμαντικῶν νὰ συκρατήσῃ τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ θεατοῦ. Ποία ἡ διαφορά τὸ ἀληθινοῦ δραματικοῦ Γεράρτου Ἀουπτμαν, ποῦ ἐπισκοπεῖ τὰ βάθη τῆς ψυχῆς πάντα μὲ τὸ καλλιτεχνικὸν μικροσκοπίον, ἢ ἀνεβαίνει στίς ἀφύστατες σφαίρας μὲ τῆς ποιήσεως μόνον τὰ φτερά. Καὶ μοῦ κάνει ἐτύπωση ἀκόμα—ὄχι μόνον γιὰτὶ ἀμέσως ἡ διάσημη καὶ Σόρμα ἐπῆρε καὶ αὐτὸν στὸ ρεπερτοὰρ τῆς, ὅσο γιὰτὶ καὶ τὰ

*) Ὁ Σούδερχμαν ἔχει γράψῃ πλὴν τῶν μυθιστορημάτων του τὰ ἐξῆς δράματα : «Ἡ τιμὴ», «Σαδὸμὸν τέλος», «Ἡ πατρίδα», «Ἡ μάχη τῆς πεταλούδας», «Ἡ εὐτυχία στὴ γωνιά», «οἱ Morituri—Τάγια—Φρίτζεν» καὶ τὸ αἰώνιον ἄρρεν» «Ὁ Ἰωάννης ὁ βαπτιστὴς» καὶ «οἱ φωτιές τ' Ἀγιαννιού».

βασιλικὰ θέατρα τῆς Γερμανίας τοῦ ἀνοῖξαν τίς πύλες τοὺς τόσο εὐκόλα, πρᾶγμα γιὰ νεβγαλτον σπάνιον πρόκειται γιὰ τὸν ἄλλον δραματικὸν τὸν καὶ Σνίτσερ τὸν συγγραφέα τοῦ «Πικρακέλου» καὶ τοῦ «Ἐρωτοχτυπήματος» ἀν μπορῶ νὰ μεταφράσω ἔτσι τὴ «Liebeleis». Βίβλια παρῶμοια ἐλαττώματα διακρίνον καὶ τὸ ἔργο τοῦ Σνίτσερ καὶ παρατηρῶ : ὅσο ἡ ἀληθινὴ ἢ γνήσια ποιητικὴ ψυχὴ ἐπιβάλλεται στὰ ἔθνη τὰ ἐπίσημα θέατρα μόνη τῆς καὶ σιγὰ, τόσο τὰ ἐπίσημα τὰ ἔθνη θέατρα ἀγκυλιάζον τὴ χρυσὴ μετριότητα ὡς ποῦ νὰ ἐξαμιστεῖ σιγὰ σιγὰ καὶ αὐτὴ μόνη τῆς. Ἀπὸ τοὺς πρώτους παράδειγμα ὁ μέγανος Ἀουπτμαν καὶ ὁ νέος Οὐγκω φὸν Ὀφμανσταλ, ἀπὸ τοὺς δευτέρους ὁ Σούδερχμαν καὶ ὁ Σνίτσερ.

Ἡ ὑπόθεσις τῶν «Φωτιῶν τ' Ἀ-Γιαννιού» ἀπλοῦστατη. Ὅπως ὁ Ἀύγουστος Στρίντμπεργ στὴ «Δεσποινίδα Τζούλια» ἔτσι καὶ ὁ Σούδερχμαν ἐδῶ στὴν ὀλονυχτιὰ τ' Ἀ-Γιαννιού θέλησε νὰ στηρίξῃ τὸ ἔργο του. Ὅμως ἀν στὴ «Τζούλια» καθίσταται ἀναπόσπαστον ἀπὸ τὸ δράμα τὸ γενικὸν κῆρι τῆς ἠλιακῆς αὐτῆς γιορτῆς τῶν Βορείων λαῶν, θὰ ἰδοῦμε ποῖα θέση πέρνει στὸ δράμα τοῦ Σούδερχμαν. Ἰδοῦ μετὰ λίγα λόγια ἡ ὑπόθεσις τοῦ ἔργου. Στὴν Πρωσικὴν Λιτουανίαν στὸ γένημα τοῦ Φογελρώιτερ εἶταν ἓνα πτωχὸν κορίτσι Μαρίκα, ποῦ ὄλεσαν Heimechen Τριζόνι νὰ ποῦμε ἐμεῖς. Αὐτὸ τὸ κορίτσι στὰ 1867, χρόνον πολὺ κακοροῦξικο, τὸ ἀντρογόνου τῶν Φογελρώιτερ, ποῦ δὲν ἔκανε παιδιὰ, τὸ ἐξαγόρασε μὲ δλοὺς τοὺς τύπους ἀπὸ μιὰ διακονίστρα τῆς Λιτουανίας, ποῦ μὲ τὸ παιδί τῆς στὰ στήθη πήγαινε νὰ πεθάνει. Τὸν ἴδιον χρόνον αὐτοκτόνησεν ὁ πατέρας τοῦ Γιώργου ἐνεκα χρεῶν καὶ ὁ κουνιάδος του ὁ ἰδιοκτήτης τοῦ κτήματος ἀνέλαβε τὴν φροντίαν τοῦ παιδιοῦ του ἔτσι ὁ Γιώργος καὶ ἡ Ἀίμχεν ἐξαρτῶνται ἀπὸ τὰς ἴδιες σμέσεις στοὺς εὐεργέτας τους. Ὁ Γιώργος πλάθεται ἓνα εἶδος χοντροκέφαλος ἀν καὶ ὑποχωρῆ πάντοτε καὶ ἔτσι δικαιολογεῖται ποῦ ὕστερα ἀν καὶ ἀγαπᾷ τὴν Ἀίμχεν παντρεύεται μὲ τὴν ἐαδερφιστὰ του. Ἡ ἀγάπη του ξεθυμαίνει μόνον μὲ στίχους καὶ ἀραβωνιάζεται μὲ τὴν δεσποινίδα Τροῦδε, ἓνα φαντασμένο καὶ κουτὸ κορίτσι, ποῦ δὲν κάνει καθόλου γιὰ τὸ Γιώργον καὶ πάντα στενοχωρεῖται. Ἔτσι δημιουργήθηκα ἡ ἀντίθεσις καὶ ἡ σύγκρουσις. Ὁ νέος ὑποειροκῆρικός Χάρφες ἔτσι φιλοσοφεῖ : «Εἶνε μοῖρες ποῦ φέρνουν ἓνα τόσο σκοτεινὸν τύπον! Ἡ Ἀίμχεν εἶναι ὑπερρωμαντικὴ : μυστηριοδίστατο ὄν, μὲ σκοτεινὸν ἔργον, μὲ δραβολικὰ πῆθη, μὲ ἀναρχικὰς ὁμῆς, μὲ σπάνια χαρίσματα καὶ μὲ σκοτεινότερον μέλλον. Ὅταν ἀρχίζει τὸ δράμα ἡ Ἀίμχεν, ποῦ κᾶμνη ὅλες τίς δουλιές τοῦ σπιτιοῦ ὀλοένα πηγαίνουσεν ἀπὸ τὸ κτήμα στὸ Καϊνίτμπεργ γιὰ νὰ ἐτοιμάσῃ τὴν κατοικίαν τῶν ἀραβωνιασμένων. Ἐμφανῶ παρουσιάζεται ἡ χαμένη μάνα τῆς καὶ ἡ Μαρίκα καταλαβαίνεται ἀπὸ σφοδρότατη στοργὴ καὶ ζητεῖ ἀπὸ τὸ Γιώργον, στὴν ἀνάμνησιν τῆς ἀγάπης τους, νὰ πάρεν στὸ σπιτὶ τὴ γράμματα τῆς. «Ὁ. ἓνα πτωχόπαιδο σάν καὶ μάνα, λέγει, πὼς θὰ λαχταροῦσε νὰξερῃ μιὰ φορὰ τί θὰ πῆ μάνα. Πὼς λαχταρεῖ νὰ θάλλει τὸ κεφάλι του στὰ στήθη τῆς μάνας του, καὶ νὰ κλάψῃ νὰ κλάψῃ καὶ νὰ χαρδέψῃ νὰ χαρδέψῃ !.. Ὁ Γιώργος ἐξανίσταται : «Ἄν ξέρω, λέγει, ἐγὼ τί μπορεῖ νὰ βγῇ στὸ τέλος». Καὶ ὕστερα ἀπὸ κανὼν μέγαν μὲ τὸ θεῖο του ἀπορραϊζει νὰ φέρῃ τὴν διακονίστραν στὸ σπιτὶ, ὅπου καὶ ἡ κόρη τῆς. Ἄλλ' αὐτὸ τὸ ἐραφικὸν τὸ βίαιον μητρικὸν συναίσθημα, τὸ ἀψυχολόγητο ὅπως ἐρχεται, δὲν εἶναι τίποτε ἀπέναντι τοῦ ἀκόλουθου. Ἡ ἡμέρα αὐτὴ ἦταν ἡ ὀλονυχτιὰ τ' Ἀ-Γιαννιού, ἡ γιορτὴ τῶν εἰδωλολατρικῶν χρόνων γιὰ τὸ γέραςμο τοῦ Ἡλίου, μὲ τὸ ἀναμα τῶν φωτιῶν, ἡ ἐλεύθερη νύχτα, ὅπου οἱ μάγισσες καὶ τὰ τελῶνια καὶ τ' ἄγρια πουλιὰ θὰ θροῦν. Καὶ τυχαῖα ὁ Γιώργος καὶ ἡ Ἀίμχεν νὰ περιπλανηθοῦν τὴ νύχτα ἐκεῖνη ὅταν οἱ φωτιές ἀναψῶν κῆρεπε νὰ περιμένουν τρεῖς σιστιὰς ὥρες στὸ τραῖνον γιὰ τὸ Καϊνίτμπεργ. Καὶ τότες ξεσπάει ὁ πόθος ὁ μέγανος τῆς Ἀίμχεν. «Ἐγὼ δὲν ἔχω τίποτε νὰ χάσω, λέγει. Ἡ μάνα μου ἔκλεψε καὶ ἐγὼ θὰ κλέψω!» Καὶ ἐκτελεῖται τότες ἓνα ἐγκλημα μεταξὺ τους ἐγκλημα κατὰ τῆς ἠθικῆς, μὲ τὴν δικαιολογίαν τῶν ἀναμνησίων ἰσως. Ἄλλ' ὄχι, ἡ Ἀίμχεν θέλει νὰ κλέψῃ τὸ Γιώργον, ὅπως ἡ ἀρεθωνιστικὴ αὐτὴ τὸ Τροῦδε τῆς ἐκλεψε τὴν ἀγάπην του δὲν ἔχει νὰ χάσει ἐκεῖνη τίποτε ! Ἀλλὰ περνάει ἡ ὀλονυχτιὰ, φεύγουν τὰ τελῶνια ὁ Γιώργος γυρίζει στὸ καθῆκόν του. Καὶ παραγορεῖται ἡ Ἀίμχεν : «Ἄναψεν λοιπὸν καὶ γιὰ μάνα μιὰ φορὰ οἱ φωτιές τ' Ἀ-Γιαννιού !...» Καὶ ὅπως ἀποφαινεται ἓνας κριτικ-

κός, μπορούμε σήμερα να φανταστούμε πώς ή "Αϊμχεν θά κατάντησε ή θά καταντήσει νάν τής μεράζουν στους δρόμους του Βερολίνου χάρτινες εικόνες της ίσως και τής προσελκύσουν πελάτες. «Τό δράμα αυτό, λέγει ο κριτικός Λέο Μπέργ, μάς έδωσε τό μεγαλύτερο γεγονός τής περιόδου. Μιάν τέλειαν αποτυχία». «Είνε, λέγει ο καρπός τής λιποθυμίας, τής καλλιτεχνικής και ειδικώτερα τής δραματικής λιποθυμίας».

Κ' έμεις βέβαια τόσο λόγο δέν θά εκάμνομεν, αν δέν έφτανε και ή ήχώ εδώ για τήν δραματική περιότη του Σούδερμαν κι' αν ή υπέροχη Σόρμα δέν έδειχνε τόση στοργή στο λιποθυμισμένο αυτό δράμα.

ΗΧΩ

Γεώργιος Καδόνης. Τήν 4ην του μηνός τούτου απεβίωσεν έν 'Αθήναις κατόπιν οδονηρής νόσου ο Γεώργιος Καδόνης, ιδιοκτήτης του βιβλιοπωλείου τής «'Εστίας» και εκδότης φιλολογικών βιβλίων. Υπό τήν ιδιότητά του ταύτην παραμένει προσωπικότης ανασπαστως συνδεδεμένη με τας φιλολογικάς έν 'Ελλάδι προσπάθειάς. Διευθυντής του περιοδικού «'Εστίας» μετά τον θάνατον του Διομήδους και πρό του λάβη τουτο υπό τήν διεύθυνσιν του κ. Γεωργίου Δροσίνη ώρισμένην φιλολογικήν μορφήν, έπεδόθη μετά τήν αποχώρησιν εκ τής διεύθυνσεως τής «'Εστίας» εις βιβλιοπωλικάς και εκδοτικάς εργασίας. Άνήρ ιδεώδους επιλοδόξει να διαδίδη τά καλά και εκλεκτά βιβλία και να προσελκύη τήν προσοχήν του κοινού εις πάσαν αξίαν λόγου καλλιτεχνικήν απόπειραν. Οί άνθρωποι των γραμμάτων όσοι τον έ γνώρισαν τονέξετιμήσαν και τον ήγάπησαν, τόσον ήτον αγαθός και εύγενής και πρόθυμος να τους υπηρετήση. Δι' αυτό τό πρόωρον τέλος του ήκουσαν όλοι με άληθή οδύνην, τήν όποιαν επί του τάφου του διεημήνηυσεν ο αρχισυντάκτης του "Αστ ε ω ς κ. Δ. Κακλαμάνος.

— 'Επί τῷ θανάτῳ τοῦ ἀντιναύαρχου **Μαλτιτιάδου Κανάου**, υἱοῦ τοῦ μεγάλου τῆς 'Επαναστάσεως ήρωος, ο κ. Κωστής Παλαμᾶς έδημοσίευσεν εις τό «'Αστου» ωραιότατον ποιήμα εκ του όποιου αποσπῶμεν τὰς κάτωθι στροφάς :

Τὰ ήλιοθρεμμένα Δωδεκάνησα
Τάσφαζε κρύα άνατριχίλα,
Και μέσα στην όνειροφάνταστη
Τῆς 'Ασπρης θάλασσας μαυρίλα
Σφιχτοταιριάσαν δύο άγκυλιές,
Δυό χείλια γλυκοφιληθήκαν
Και οι νύχτες, τὰ στοιχειά, οι άγέρηδες
Κρατήσαν τὰ κρυφά μιλήματα.
Ποῦ μιληθήκαν

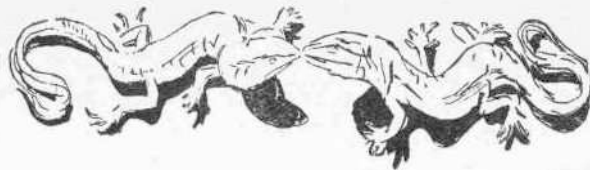
—Παιδί μου, τί έγεινεν ή φλόγα μου;
—Πατέρα, ώμὲ στάνηξερα τὰ χέρια!
Τῆ φλόγα άπάξαν οι άνομοι,
Τὴν έσθυσαν 'στα βελτονέρια!

— Παιδί μου, των όνειρων ποῦ εἶνε τάνθισμα,
Ποῦ εἶνε τό κάρπισμα των έργων;
—Πατέρα, ώμὲ 'στη χώρα των κατάρτων,
'Ωμὲ 'στους σκλάβους των κατέργων!

— Παιδί μου, οι μάρτυρες προσμένουν σε
Κ' οι πλάστες κ' οι ήρωες εκει κάτω.
—Πατέρα, άργοπεθαίνει άπανου εκει
'Αργοπεθαίνει ή χώρα από τό φύσημα
Κάποιου όλοζώντανου θανάτου!

— Παιδί μου έν άστρο στέκει άπάνου σου.
Και σπέρνει φῶς όλόγυρά σου.
—Πατέρα μου, εἶνε τ'ονομά σου!

Κωστής Παλαμᾶς

ΚΟΚΚΩΝΑ ΘΑΛΑΣΣΑ

Ἡ ΤΟ ΓΡΑΜΜΑ ΤΗΣ ΠΕΘΕΡΑΣ

ΥΠΟ Α. ΠΑΠΑΔΙΑΜΑΝΤΗ

— Μάϊνα κόντρα—φλόκο! σβέλτα! Μάϊνα μπαμπαφίγγο! Μάϊνα
όζου—φλόκο! Μπρούλια ράντα! μπρούλια μαίστρα! μπρούλια τρίγγο.

Τις θά τό έπίστευεν, ότι από ένα μικρόν άμυδρόν μαυράδι έμελλε να
εξέλθη τόση τρικυμία; Πῶς από μιάν μικράν κηλίδα, τήν όποιαν προ-
θύμως παραβλέπον εκάστοτε οι άνθρωποι, ρημάζουν υποθέσεις και
ναυαγοῦν φιλοδοξία!

Ο ούρανός ήτον ως παμμεγίστη, άπειρος κανόηλα, όλίγη πρότερον.
'Η θάλασσα εκουφόβραζε, ως γιγαντιαία χύτρα επάνω εις αιγανήν φω-
τιάν. Πέραν εκει, εις τήν άκρην όπου έφθανε τό όμμα, ήσαν τὰ «θεμέ-
λια» του όρίζοντος. 'Εκει ήσαν μερικά ακαθίσματα». 'Εκει ειχε φανή
κάτι θεϊλόν και μαῦρον. 'Ητον εκεινο τό ρόγγος τῆς τρικυμίας. Ο κα-
πιτάν Τζώνης τό ειδε, τό διεύρινε, και τήν ανεγνώρισεν. Όλίγα λεπτά
παρήλθον, και ή τρικυμία ενεφκνίσθη άνοπλος, με δλους τους βρόντους
και τας ήχους τῆς, με δλα τὰ ρίγη και τας φρικιάσεις των ανθρώπων
και των κυμάτων.

— Μάϊνα γάμπιες! μάϊνα μέσα—φλόκο! αλέστα!... Τίρα μόλ-
λα!... Στὰ πόστα σας!

'Από τήν κανόηλαν τήν άγανη εκεινην κατήλθεν ή βοή, ο ροϊβδος τῆς
λαίλαπος, και από τό κουρφόρασμα τό ύπουλον άνειθη ο ρόγγος τῆς
θαλάσσης, ζευχθέντα εις φοβερόν ύμέναιον, προσοχθούντα επί τῆς έλευσι-
νης σανίδος ήτον ως βέλασμα οίονει από χιλιάδας και μυριάδας έρίφια
—κύματα, χαιτήεντα, φριξότριχα, κερασφόρα και ο Βορράς ο χιονό-
μαλλος βασιλεύς των χειμώνων τὰ έσπρωχνε και τὰ ήλαυνεν εμπρός,
κατά τους βράχους πάντοτε και τας έσχατιάς. Ζητούντα να εύρουν τέρμα
και τέρμα δέν εύρισκον, ειμή τήν σανίδα τήν ταλαίπωρον και τήν κα-
τεπάτησαν, και τήν εκαμαν όρόμον, βόσκοντα τήν σκωρίαν τῆς, λεί-
χοντα τας πληγές τῆς, ροφώντα τήν δύναμίν τῆς. 'Εν μέσῳ δὲ και
υπεράνω δλης αὐτῆς τῆς πάλης και τῆς βοῆς, τήν όποιαν συνετέλουν
επαναβαίνοντα τ' άχθοφόρα κύματα, άντήχει ως θρῆνης οξύς τό σφύ-
ριγμα των τροχαλιών όμοιον με τήν άπηλπισμένην κραυγήν πτωχῆς
εφημεκῆς κόρης, σπαρασσομένης τό δέμας, βιαζομένης τήν τιμήν, υπό
φαύλων βιαστών εις έρημον τόπον, υπό τό όμμα του πολυευσπλάγχου

καὶ παντοδυνάμου Κριτοῦ τοῦ καθημένου ἐπὶ τῶν Χερουβίμ, τοῦ βλέποντος ἀβύσσους.

— Φίλα γάμπια! τιμὸν σοφρὰν!... Παίρνετε μπράτσα! ἰ—πόντα!

Ἐκείνη ἡμέρα εἰς μπράτσο, ἀπὸ μαντάρι εἰς μαντάρι, ἐπηδοῦσαν ἀκαταπαύστως οἱ ναῦται, καὶ ὡς ἀράχνη, ὡς μυῖαι, ἐκολλοῦσαν στὰ διάφορα σχοινιά. Ἐν τοσοῦτῳ ὁ πλοίαρχος εἶχε διακρίνει μικρὸν σημεῖον ὑφέσεως ἤδη. Ἡ φουρτούνα ἐμελλεν εἶς ἅπαντος νὰ «στρώσῃ». Θὰ ἦτον ὀλιγώτερον σφοδρὰ καὶ περισσώτερον διαρκές.

— Πόδζα—λα—μπάντα! Φίλο γάμπια! Τιμὸν σοφρὰν!... Μόλλα γάμπια! μόλλα μαῖστρα!

Ἡ φουρτούνα ἐγένετο ὀριστικῶς στρωτὴ, καὶ ἐπῆλθε μικρὰ ἀνάπαυλα. Οἱ σύντροφοι ἐσπύγγιζον τὸν ἰδρωτὰ των, τὴν ἄχνην, τοὺς ἀφροὺς τοῦ κύματος.

Τὸ βρῆκον ἐπλεε μὲ μεγάλην ταχύτητα. Κατάρτια καὶ πινὰ ἐτρῖζαν φοβερῶς. Ἐφαίνοντο ὅτι «τώρα θὰ πέσουν».

Ὁ καπετὰν Τζώνης ἤναψε τὴν πίπαν του, κ' ἐστάθη ἀκουμβῶν ἐπάνω στὸ παραπέτο τῆς πρύμνης.

Δύο ναυτάκια ἐπλησίασαν σιγὰ σιγὰ κοντὰ εἰς τὸν πλοίαρχον. Δὲν ἐφαίνοντο νὰ ἦσαν πολὺ κουρασμένοι ἀπὸ τὴν βίασιν, ἀπὸ τὴν ἀγγαρεία τὴν ὅποιαν ἐπέβαλεν ἡ τρικυμία. Ἦσαν ναυτομαραγκοὶ, ἀπὸ τὸ Ταϊγάνι ἐρχόμενοι, μᾶλλον ὡς ἐπιβάται.

— Ἐ, καπετάνιο, θὰ μᾶς βγάλῃς ἀπ' ἐκεῖ στὴ χώρα ἐμᾶς;

— Θὰ μᾶς κάμῃς, καπετάνιο, τὴ χάρι;

— Κάλια τρίγγο!... Μόλλα γάμπια, φλόκο! μόλλα τρίγγο!

Ὁ πλοίαρχος ἀνέπνευσεν ἀνετώτερον, ἀφοῦ ἔδωκε καὶ τὸ τελευταῖον τοῦτο πρόσταγμα.

— Ἐ, καπετάνιο μ'!

— Νᾶχῃς πολλὴ ζωὴ, καὶ καλὰ ταξίδια.

— Τὴ λένε, παιδιὰ;

Ὁ καιρὸς εἶχε στρήψει, σοροκολεθάντης. Πῶς νὰ σηκώσῃ πλώρη τὸ καράβι, νὰ παρκαρτίσῃ; πῶς νὰ πλησιάσῃ ἐκεῖ ποῦ ἔλεγαν τὰ δύο ναυτοπαυλα;

— Τώρα εἶνε καιρὸς, παιδιὰ, ν' ἀρμενίζουμε καταπάν' τὸν ἄερα;

— Μᾶς τῶταξες, καπετάνιο.

— Μᾶς τὸ εἶπες, καρβοκύρη μ'!

— Ἐλέγαμε δὲ, ἂν ἦτον καιρὸς, νὰ μᾶς πήγαινε σοφρὰν ἀπ' τὰ ρημονήσια. Τότε, θὰ μᾶς ἔδινε χέρι νὰ ζυγώσουμε κατὰ κεῖ. Τώρα, ἰδέτε πῶς μᾶς μπκτάρει... καὶ ποῦ μᾶς σκαντζάρισε... κ' ὅλο μᾶς ξεπέφτει.

Τὰ δύο ναυτομαραγκάκια ἔλαβον στάσιν. Ὁ ἓνας ἐκουνήθη ἐπάνω εἰς τὸ δεξιὸν σκέλος του. Ὁ ἄλλος ἐτάνυσε τὸν ἀριστερὸν βραχίονα.

— Αὐτὴ δὲν εἶνε καμμιά φουρτούνα ἀπ' κεῖνες, καπετάνιο, εἶπεν ὁ πρῶτος, ὁ μεγαλειότερος καὶ ὑψηλότερος τῶν δύο, ὅστις ἔφερον ἤδη ψη-

λαφτὸν μύστακα· αὐτὴ δὲν εἶνε μαύρη φουρτούνα, νᾶρχεται ἀπὸ μακρὰ· εἶνε ἄσπρη φουρτούνα.

— Μάλιστα· αὐτὴ εἶνε, συνεπλήρωσεν ὁ δεῦτερος, ὁ ἔχων τὸν μύστακα ἐπανθούντα—εἶνε ἄσπρη φουρτούνα, κ' ἔρχεται ἀπὸ κοντὰ.

— Δὲν εἶνε καμμιά φουρτούνα, κατάλαβες, αὐτὴ, νᾶρχεται ἀπ' ἀλάργα· κῦτταξε τί κοκκῶνα—θάλασσα, μπανάτσα—λάδι.

— Ἀλήθεια, ὑπεστήριξεν ὁ δεῦτερος ἄσπρη φουρτούνα, μαθές· καμαρωμένη νύφη—θάλασσα.

Ὁ πλοίαρχος ἐμεδίασε λίαν καλόκαρδος. Αὐτὸς ὁ ὅποιος ἀνεγνώριζε μακρόθεν τὸ ρόγγος τῆς τρικυμίας—τὴ μούρη τῆς!—εἶχεν ἀνάγκη νὰ λαμβάνῃ μαθήματα ἀπὸ τοὺς νεωτέρους! Πλὴν δὲν ἐθύμωσε.

— Χὰ γὰ γὰ! Πολλὰ ξέρει, ἐσεῖς τὰ σκοπελιτάκια.

Οἱ δύο ναυτομαραγκοὶ κατήγοντο πράγματι ἀπὸ τὴν Σκόπελον, τὴν νῆσον ἐκεῖνην ἣτις ἐξασκεῖ γλυκεῖαν μαγειάν ἐφ' ὄλων τῶν τέκνων τῆς, καὶ μεταβάλλει εἰς φανατισμὸν τὴν ἀγάπην τῆς πατρίδος· τὴν νῆσον, πρὸς ἔπαινον τῆς ὁποίας ὁ λόγιος καὶ ἐμπνευσμένος υἱὸς τῆς Καισάριος ὁ Δαπόντες, συνέθεσε κατὰ τὴν παρελθούσαν ἑκατονταετηρίδα ἀσματικὸν κανόνα πρὸς τὸ Ἄν ο ἰ ξ ω τ ὸ σ τ ὶ μ α μ ο υ, — κανόνα ἀρχόμενον ἀπὸ τὰς λέξεις «Κρασί Σκοπελιτικό».

Τὴν νῆσον τῶν νοσταλγῶν, εἰς τοὺς κόλπους τῆς ὁποίας διὰ νὰ ἐπανεέλθουν τὰ φιλόστοργα τέκνα τῆς, ἐπιβιβάζονται ἀπὸ τὸ Ταϊγάνι, ἀπὸ τὴν Βραίλαν, ἀπὸ τὴν Ὀδησσὸν, πρὶν παγώσουν τὰ νερά, χειμῶνα—καιρὸν, ἢ εὐρίσκουν ἄλλο μέσον πορείας, ἐὰν ἐπάγωσαν ἤδη, καὶ ταξιδεύουν δύο μῆνας, τρεῖς μῆνας—εἰς τὴν ἐποχὴν τῶν ἰστίων—μόνον διὰ ν' ἀξιώθουν νὰ φθάσουν ἐγκαίρως εἰς τὴν Σκόπελον διὰ νὰ ἐορτάσουν τὰ Χριστούγεννα, ἢ διὰ νὰ κάμουν ἀποκρήες, καὶ γαίνουν «μουτσούνες».

Τώρα δὲν ἤρχοντο πλέον Χριστούγεννα, εἶχαν περάσει κ' αἱ Ἀπόκρεω. Ἦτο Μάρτιος μῆν, καὶ ἤρχετο τὸ Πάσχα. Καὶ πολλοὶ ἐκ τῶν ξενιτευμένων εἶχον καταβῆ ἐγκαίρως εἰς τὴν πόλιν, ὅπως ἠμπόρυσαν.

Ἄν ἔκαμναν τόσην θυσίαν διὰ νὰ προλάβουν τὴν Ἀπόκρεω, πόσω μεγαλειότεραν θὰ ἔκαμναν διὰ τὸ Ἅγιον Πάσχα!

— Ἄς γαίνῃ τὸ θέλημά σας, εἶπε τέλος ὁ καπετὰν Τζώνης. Ἐχετε ἀνθρώπους καὶ σὰς καρτεροῦν, κ' ἄμποτε νὰ σὰς χαροῦν, παιδιὰ... Ἐμενα, πειός...

Ἐμορμύρισε, καὶ πάραυτα ἐσιώπησε. Μικρὸν νέφος μελαγχολίας ἐφάνη σκιαζόν τούς ὀφθαλμούς του· ὅμοιον μ' ἐκεῖνο τὸ ὅποιον γεννᾷ τὴν τρικυμίαν, καὶ τὸ ὅποιον οἱ λυγαῖς τῶν θαλασσῶν βλέπουν εἰς ἐγκαίρως μακρόθεν.

— Τώρα θὰ κάμουμε—ἐπανελάβην εἶτα ὁ πλοίαρχος—μιὰ βόλτα ὡς τὸν κάβο ἐκεῖ, κ' ἄλλη μιὰ ὡς τὸ νησάκι πέρα... κ' ἐσεῖς ἀλέστα!... Πάρτε τὴ σκαμπαβία, ρίξτε τὰ πράγματά σας μέσα... πηδάτε σβέλτα κ' ἐσεῖς καὶ δυὸ κουπιά... καὶ μεθαύριο, ἂ θέλ' ὁ Θεός, μᾶς στέλνει τὴ σκαμπαβία πέρα, στὸ λιμάνι τὸ δικό μας... Καλὸ κατευόδιο, παιδιὰ· μὲ καλὸ νὰ κάμετε Λαμπρὴ!

— Εὐχαριστοῦμε πολὺ, καπετάνιο· μὲ καλὸ νὰ πᾶς στὸ σπίτι σου.

καί καλά ταξίδια· μάλα μμα τὸ καρρὶ!

Ἔστερα ἀπὸ δύο ἢ τρεῖς βόλτες, τὰ δύο σκοπελιτάκια κατεβίθασαν τὴν ἀποσκευὴν των εἰς τὴν μεγάλην βάρκαν πηδῶντες καὶ χορεύοντες ἀπὸ τὴν χαρὰν των, ὅσον καὶ ἀπὸ τὴν φουσκοθαλασσιᾶν τῶν κυμάτων. Κατερριχθήσαν καὶ αὐτοὶ κάτω, ἔπτυσαν εἰς τὰς χεῖράς των, καὶ ἔλαβον τὰς κόπας. Ἀπεῖχον δύο ἢ τρία μίλια, καταντικρὺ εἰς τὸν μῶλον τοῦ λιμένος τῆς πόλεως των, καὶ μὲ σύντονον κωπηλασίαν δὲν θ' ἀργούσαν νὰ φθάσουν.

— Καλὸ κατευόδιο, παιδιά!

— Καλὰ ταξίδια· καὶ καλὴ Ἀνάστασι!

Ὅλην τὴν νύκτα ἔπλεε τὸ σκάφος μὲ τὰ βεῦματα. Ὁ ἄνεμος εἶχε κοπάσει, καὶ τὸ ἀπόγειον τῆς νυκτὸς ἐφύσα ἔλαφρά! Τὸ πρωτὶ, μὲ τὰ γλυκοχαράμματα, ὁ πλοίαρχος ἐξημερώθη εἰς τὸν λιμένα τῆς νῆσου του.

Οἱ δύο ἐκεῖνοι γιγαντοφυεῖς ἀδελφοί, ὁ Ὄτος καὶ Ἐφιάλτης, οἵτινες εἶχον ἐπιχειρήσει τὸ πάλαι, ὡς διηγεῖται ὁ θεὸς Ὁμηρος, νὰ βάλουν τὴν Ὅσσαν ἐπάνω εἰς τὸν Ὀλυμπον, καὶ τὸ Πήλιον ἐπάνω εἰς τὴν Ὅσσαν, διὰ νὰ κάμουν σκάλαν ν' ἀνεβοῦν εἰς τὸν οὐρανόν, ὅταν ἦσαν παιδία ἀνήλικα ἀκόμη, ἐγύμναζον τοὺς βραχίονάς των παίζοντες εἰς τὸν αἰγιαλὸν κάτω. Ἐπαιρναν μικρὰ χαλίγια πλακκρὰ, ἀνάλογα μὲ τὸ ἀνάστημά των καὶ ἐκμαναν «ψωμάκια», ρίπτοντες ταῦτα εἰς τὴν θάλασσαν, διὰ κυματοειδοῦς κινήσεως τοῦ πήχεως καὶ τῆς χειρὸς, ὡς διὰ σφενδόνης.

Ἀπὸ τὰ χαλίγια ἐκεῖνα τῶν δύο μικρῶν γιγάντων, τὰ ὅποια μετὰ πολλὰς ἐπιφυκῶσεις καὶ πτήσεις ἐπάνω εἰς τὰ κύματα, ἔπιπτον τέλος εἰς τὴν θάλασσαν· ἀπὸ τὰ «ψωμάκια» ἐκεῖνα ἐφύτρωσαν καὶ ἀνέθορον αἱ Σποράδες νῆσοι αἱ κοσμοῦσαι τὸ σμαράγδιον πέλαγος· ἡ Σκίαθος ἢ Παπάρθος, ἡ Ἀλόνησος, καὶ τόσαι ἄλλαι.

Εἰς τὴν δευτέραν τῶν νήσων τούτων, τὴν ἀλλάξασαν τὸ ὄνομα, εἶχον ἀποβιβάσθῃ τὴν ἐσπέραν τῆς γῆς οἱ δύο ναυτομαρχακοί. Εἰς τὴν ἄλλην, τὴν τελευταίαν πρὸς δυσμὰς, κατέπλευσεν ὁ καπετὰν Τζῶνης μὲ τὸ σκάφος του.

Πρὶν ἀράξῃ ἀκόμα τὸ βρίκιον, καθὼς ἔφερνε βόλτες ἐμπρὸς εἰς τὸν λιμένα, ἀνάμεσα εἰς τὰ τρία νησιά, εἰς τὸν κάθον τῆς Πούντας, καὶ γύρω—γύρω στὰ Μυρμηγκία, τὰς ναννοφυεῖς ὑφάλους, ποῦ προέχουν δειλὰ τὰς μαύρας μικρὰς κεφαλὰς των ἐν ὥρᾳ ἀμπώτιδος—ἔφερνε καὶ ὁ πλοίαρχος βόλτες ἐπάνω στὸ κατὰστρωμα, ἀνάμεσα εἰς τὸ ταμπόυκιο τῆς πρύμης, κ' εἰς τὴν χονδρὴν μποῦμα, καὶ εἰς τὴν ὑψηλὴν ὑαλόφρακτον θήκην τῆς πυξίδος.

Τὸ βλέμμα του διευθύνετο ἀπλανῆς πρὸς ἓν σημεῖον, ἀνάμεσα εἰς τὰ λευκὰ σπιτάκια τοῦ ὠραίου χωρίου, τοῦ ἐσπαρμένου γραφικῶς ἐπὶ τοῦ λόφου, ὅπου διέπρεπεν εἰς τὸν μέσον, ὡς φρουρὸς ὄρθιος μὲ τὴν λόγχην του ὑψηλὰ, τὸ κωδωνοστάσιον τοῦ ναοῦ τῆς Παναγίας ὁπόθεν ἐκτείνεται

εἰς ὄλην τὴν κοίλην παραθαλασσίαν ἐνθεῖ καὶ ἐνθεν πρὸς βορρᾶν, καὶ πάλιν ἀναφέρει τὰ κράσπεδα πρὸς ἀνατολὰς, ἐπὶ τῆς ἐσχατιᾶς τοῦ ἄλλου βραχώδους λόφου, τοῦ ἐπιστεφομένου ἀπὸ τὸν ναΐσκον τοῦ Ἁγ. Νικολάου τοῦ Θαλασσινοῦ.

Ἡ οἰκία τοῦ πλοίαρχου εὕρισκετο ἐπὶ τοῦ δυτικοῦ λόφου, εἰς τὴν Ἄνω συνοικίαν. Ἐκεῖ δὲ προσηλοῦτο μᾶλλον κατηφῆς τὸ βλέμμα του.

Καθὼς ἄραξε τὸ πλοῖον, ἐνῶ τὸ πλήρωμα ἠσχολεῖτο εἰς τὴν συστολὴν τῶν ἰστίων καὶ τὴν λοιπὴν διευθέτησιν τοῦ σκάφους, κατέβη ὁ Τζῶνης εἰς τὸν κοιτῶν αὐτοῦ, κάτω εἰς τὴν πρύμνην, βεβαίως διὰ ν' ἀλλάξῃ καὶ φορῆση κοσμιώτερα ἐνδύματα, πρὶν ἀποβῆ εἰς τὴν ζηράν καὶ παρουσιάσῃ τὰ ναυτιλιακά του ἔγγραφα.

Πλὴν δὲν ἐδιάσθη ἀμέσως ν' ἀλλάξῃ, ἐφαίνετο μᾶλλον αἰσθανόμενος μεγάλην ἀπροθυμίαν πρὸς τοῦτο, καὶ ὡς νὰ ἐπεθύμει ἀναβολὴν, εἰ δυνατόν τῆς ἀναγκαίας ἀποβιβάσεως εἰς τὴν ζηράν.

Ἀπὸ ἓνα συρτάρι ἔλαβε μίαν μικρὰν θήκην ἐκ ψευδαργύρου, καὶ ἀπ' αὐτὴν ἔβγαλεν ἓνα χαρτὶ διπλωμένον. Δὲν ἦτο οὔτε ἡ ὑγειονομικὴ πιστοποίησις ἢ ἄδεια ἀπόπλου ἢ φορτωτικὴ τις, οὔτε τὸ ἡμερολόγιόν του.

Τὸ πλοῖον ἤρχετο ἀπὸ τὴν Πόλιν κενὸν φορτίου, καὶ προσήγγιζεν εἰς τὸν γενεθλιον τόπον, προσχῆματι μὲν διότι ἤγγιζε τὸ Πάσχα, πράγματι δὲ διότι ὁ πλοίαρχος ἠσθάνετο ἀόριστον ἀνησυχίαν ὡς πρὸς τὰ οἰκιακά του πράγματα.

Τὸ χαρτίον, τὸ ὅποῖον ἐξήχθη ἀπὸ τὴν θήκην, ἦτον ἀκριετὰ τριμμένον, κ' ἐφαίνετο νὰ εἶχε διαβασθῇ πολλάκις. Ὁ πλοίαρχος τὸ ἐξεδιπλωσε καὶ ἤρχισε νὰ τὸ διαβάξῃ—ἴσως δι' ἑκατοστὴν φορὰν·

«Γαμβρέ μου καπετὰν Τζῶνη, σὲ χαίρετῶ.

«Πρῶτον ἐρχομαι νὰ ἐρωτήσω διὰ τὸ αἶτιον, κτλ. Ἐγὼ, γαμβρὸς μου, ἐνόμιζα, ὅταν σοῦ ἔδωκα τὴν κόρην μου, πῶς ἐσὺ ἦσουν ἄνθρωπος ἀπ' ἀνθρώπους, μὰ ὡς τόσο βγήκα γελασμένη, καὶ τουλόου σου ἀποδείχθης πῶς δὲν ἔχεις φιλότιμο. Ἐμένα τὸ κορίτσι μου ἦτον ἀπ' τὸ πρῶτο σοῦ, κ' ὅπου ἀρωτήσης, μᾶς ζέρουν ὅλοι τί εἴμαστε· οἱ Καχιωταῖοι, μὲ τ' ὄνομα. Κ' ἐγὼ θάρρεψα πῶς κἀτι ἦσουν, κ' ἀνοιξα τῆς πόρτες, καὶ σ' ἔβαλα στὸ σπίτι μου, κ' ἐσὺ βγήκες ἓνας ἄνθρωπος ἄχαρος κ' ἀνωφέλευτος. Στὸ γράμμα ποῦ εἶχες στείλῃ, εἶδα νὰ γράφης πῶς βάρειθες πληρὰ νὰ στέλνης τῆς γυναίκας σου, ἐπειδὴ μᾶς ἔχει ὅλους στὸ σπίτι καὶ μᾶς ταῖζεις, ἐμένα καὶ τῆς τοῦ κόρης μου, κ' ὅτι πῶς τουλόου σου ἐπίστεψες πῶς ἐπῆρες μίαν κ' ἐπῆρες τέσσερες... (Ἐδῶ ὑπῆρχε μίαν μεγάλη μουντζούρα, σχεδὸν πέρα-πέρα, εἰς τὰ τρία τέταρτα ἐνὸς στίχου τῆς ἐπιστολῆς· ἐὰν ὁ πλοίαρχος ἦτον ἀκριετὰ περίεργος ὡστε νὰ προσπαθῆσθαι νὰ διαβάσῃ ὑπὸ τὴν πυκνὴν κηλῖδα τῆς μελάνης, θὰ διέκρινε τὰς λέξεις· «ποῦ νὰ σὲ πάρουν τέσσεροι»). Φαίνεται ὅτι ἡ ὑπαγορεύουσα μεταμελήθη, καὶ παρήγγειλεν εἰς τὴν γράφουσαν νὰ σβύσῃ τὴν φράσιν.)

«κ' ὅτι δὲ βαστᾶς ν' ἀκοῦς νὰ γελᾷ ὁ κόσμος μὲ τὰ καμώματά μας. Ἀγέλαστος κ' ἀγλύκατος ποῦ εἶσαι! Καὶ τί ἐστειλες, κακόμοιρε, τῆς γυναίκας σου, καὶ τὸ χτυπᾶς; Μήπως ἐστειλες καὶ σὺ δύο πήχες χρυ-

σάφι, ἢ τὸ ποδογύρι τὸ χρυσό, ἢ τὸ φουστάνι τ' ἀτλαζένιο ἢ τῆς ἑβα-
 λες τὴν κορώνα, ἢ τῆς ἔστειλες κανένα ἀκριβὸ διαμαντικὸ ἢ ἄλλο τί-
 ποτες; Τόσα χρόνια, ἀσπρὸ πρᾶμμα ἀπὸ σένα δὲν εἶδε. Κι' ἂν εἶχες
 φιλότιμο, ἔπρεπε νὰ τὸ συλλογιστῆς μόνος σου, νὰ πῆς, στὸ σπίτι ποῦ
 μῆθεις, ποῦ δὲν ἦσουν ἀξίος νὰ φιλήσῃς τὸ ψαθὶ τοῦ σκαλοπατιοῦ.

«Καλὰ τὸ λένε, ποτὲ νὰ μὴν κατεβαίνῃ ὁ ἄνθρωπος ἀπ' τὴ σκάλα
 του. Ἐγὼ θέλησα νὰ κατεβῶ, καὶ σ' ἐπῆρα σένανε, κ' ἐνόμιζα πῶς θὰ
 βγῆς ἄνθρωπος νὰ μοῦ τὸ γνωρίσῃς, μὰ γελάστηκα. Κ' ἐσὺ δὲν ἔστει-
 λες οὔτε μισὴ ντουζίνα κουταλάκια τοῦ γλυκοῦ τῆς γυναίκας σου, καὶ
 δὲν τῆς ψώνισες ποτέ σου μιὰν ἀσημένια κούπα, ἕναν καλὸν καθρέφτη,
 ἕνα σκρίνι, ἕνα λαχουρί, ἕνα τίποτες. Καὶ δὲν τῆς πῆρες ποτέ σου μιὰν
 καλὴ καρφίτσα, ἢ ἕνα ζευγάρι σκουλαρίκια μὲ μαργαριτάρι, ἢ ἕνα μαλα-
 μοκαπνισμένονε σταυρὸ, ἢ ἕνα βραχιόλι, ἢ ἄλλο τίποτες. Ἄλλο ἀπ' τὸ
 ἀσημένιο ὀκτακτυλίδι, καὶ τὸ ρολόι μὲ τὴν καδένα, καὶ μιὰ καρφίτσα σκέ-
 τη, καὶ τὰ σκουλαρίκια ποῦ τὴν ἐφίλειψες πρὶν τὴν στεφανωθῆς, καὶ τὰ
 βραχιόλια ποῦ τῆς ἔστειλες τὴν πρώτη χρονιά, καὶ μιὰ κούπα τοῦ γλυ-
 κοῦ μὲ δυὸ πιατάκια, καὶ κουταλάκια ἀρζαντὸ, ἄλλο τίποτες δὲν τῆς
 ψώνισες.

«Καὶ γράφεις ὅτι πῶς βραδέθεις τάχα τὰ ἐξοδα, καὶ πῶς τάχα μᾶς
 ταΐζεις ὅλες στὸ σπίτι. Ἐμεῖς στὸ σπίτι τῆς κόρης μου δὲν καθόμαστε,
 μόνο συντροφιά τῆς κάνουμε, νὰ μὴ μένη μονάχη τῆς μὲ τὰ δυὸ μικρὰ
 παιδιὰ τῆς· κ' ἢ κόρη μου μονάχη τῆς κλαίει σὺν κάμουμε νὰ φύγουμε,
 καὶ μᾶς περικαλεῖ νὰ μένουμε πάντα κοντὰ τῆς. Καὶ τουλόου σου σὺν
 ἔργεσαι στὸ χωριό, πάλι ἐμεῖς συντροφιά τῆς κάνουμε, καὶ στὸ σπίτι
 μας μαζωνόμαστε πάντα. Κι' ἂν δὲ σ' ἀρέσῃ, κάνεις καλὰ νὰ τὴν χω-
 οίσης τὴν κόρη μου, κι' ἄρσε καὶ τὰ δυὸ παιδιὰ, ἐμεῖς τ' ἀναθρέψουμε.
 Εἰ δὲ μὴ καὶ θέλῃς πάλι νὰ μένη μονάχη τῆς στὸ σπίτι ἢ γυναίκα σου,
 τότες φρόντισε νὰ τῆς πάρῃς δούλα, νὰ τῆς στέλνῃς καὶ λίρες πολλές,
 γιὰ νὰ ζωοθρέφεται αὐτὴ καὶ τὰ παιδιὰ τῆς, μὲ τὴ δούλα μαζύ· γιατί
 ἐμεῖς ὅλες τῆς δουλειές τῆς τῆς κάνουμε τζάμπα, κι' ἀσπρὸ πρᾶμμα
 ἀπὸ τ' αὐτὴν κι' ἀπὸ τ' ἐσένα ποτές μας δὲν εἶδαμε. Ἄλλοιῶς, φωτιά
 καὶ μπουλμπερη ὅ,τι κι' ἂν κάμῃς, κι' ὁ κόσμος θὰ γελᾷ μὲ τ' ἐσέ-
 νανε...»

Ἡ ἐπιστολὴ ἐξηκολούθει σχεδὸν εἰς δύο σελίδας ἀκόμη μὲ τὸν αὐτὸν
 τόνον, καὶ εἰς πᾶν ἡμῖς σελίδος ἐπανελάμβανεν ὡς ἔγγιστα τὰ αὐτά.
 Πεντάκις τοῦλάχιστον ὑπῆρχεν ἐν τῇ κειμένῃ ἢ ὑπόμνησις διὰ τὸ «σπί»
 καὶ τὴν κοινωνικὴν βαθμίδα. Ὁ χαρακτήρ ἦτο λεπτός ἄλλ' ἄκομπος,
 προφανῶς κορασιδός, μαθητρίας τοῦ σχολείου, πλὴν δὲ ἄλλων ἀνορθογρα-
 φῶν εἶχε γ δ ὀ ἀντί δυό, π α ι ὀ γ ἄ, ἀντί παιδιὰ, μ ν ἄ (μιὰ) καὶ φω-
 τ χ ἄ (φωτιά).

Ὁ καπετάν Τζῶνης καὶ ἄλλοτε τὸ εἶχεν ἀναγνωρίσει ὅτι ἦτο «κορι-
 τίσιο γράψιμο», ἴσως μάλιστα ὑπέθετε μετὰ βεβαιότητος καὶ ποία μι-
 κρὰ γειτονοπούλα νὰ τὸ εἶχε γράψῃ, καθ' ὑπαγόρευσιν τῆς γραιάς. Καὶ
 τώρα, μετὰ τὴν τελευταίαν ἀνάγνωσιν, ἐψιθύρισεν.

— Ἐπόμενον εἶνε, τώρα ποῦ βγαίνουν καὶ τὰ κορίτσια μας φωστῆρες

ἀπ' τὰ σκολεῖα, νὰ βρίσκουν κ' ἢ πεθεράδες μας γραμματικούς γιὰ νὰ
 γράφουν τέτοια γράμματα!

Δὲν ἐπανεφέρε τὸ χειρόγραφον εἰς τὴν θήκην, ἐξ ἧς τὸ εἶχε λάβῃ,
 ἀλλὰ τὸ ἔβαλεν εἰς τὴν ἀπό—μέσα τσέπην ἐνὸς καθάρου μαύρου ἐπα-
 νωφορίου, τὸ ὁποῖον ἐκρέματο πλησίον ἐκεῖ, δίπλα εἰς τὴν κοκέτταν τοῦ
 ὑπνου του. Συγχρόνως δὲ ἤρχισε ν' ἀλλάξῃ τὰ ἐνδύματά του καὶ συνε-
 χίζων μεγαλοφῶνως τοὺς λογισμούς του ἐπανελάβε·

— Τώρα, ἂν ἤξευρεν ἡ ἴδια γράμματα, θὰ ἔγραφε ποτὲ τέτοιο γράμ-
 μα; . . . Ἡ μήπως θὰ ἔγραφε . . . χειρότερο;

Ἴσως ἤθελε νὰ εἶπῃ ὅτι ὁ ὑπαγορεύων, μὴ ἔχων συνείδησιν ὅτι γρά-
 φει καὶ τι, ἀλλὰ μόνον ὅτι τὸ λέγει, δύναται νὰ ὑπαγορεύῃ εὐκόλα
 ὅ,τι ὀήποτε· ἐνῶ, ὁ γράφων καθ' ὑπαγόρευσιν, καὶ μάλιστα ἂν εἶνε ἀνή-
 λικος, ἀδυνατεῖ νὰ σταθμίσῃ τὴν εὐθύνην, εὐρίσκει δὲ τὸ πρᾶγμα
 ἀπλῶς ἀστεῖον καὶ καινοπρεπές. Ἡ μήπως τούναντίον συμβαίνει, καὶ ὁ
 ὑπαγορεύων, ἐπειδὴ ἐκφῶνως ἀπαγγέλλει, αἰσθάνεται τοῦτο ὡς χαλινὸν
 ἐγκρατείας, ἐνῶ ἂν ὁ ἴδιος ἔγραφε, θὰ ἠσθάνετο ὡς νὰ ἔπραττε τι ἐν
 παραβύστω καὶ ἄνευ μαρτύρων

Ἐφόρσε τὸ ἴδιον ἐκεῖνο ἐπανωφόρι, εἰς τὸ θυλάκιον τοῦ ὁποῖου εἶχε
 βάλῃ τὸ γράμμα τῆς πενθερᾶς. Τὴν ἴδιαν στιγμὴν, ὡς νὰ μετεμελήθη,
 μὲ βλαίον κίνημα ἀνέσυρε τὸ γράμμα, τὸ ἔσχισεν ἀμελῶς, διπλωμένον
 ὅπως ἦτον, εἰς τεμάχια, καὶ τὰ ἔρριψε κάτω.

Φαίνεται ὅτι ὁ μούτσος, ὅταν κατέβῃ νὰ σκουπίσῃ, μετὰ τὴν ἀνα-
 χώρησιν τοῦ πλοίαρχου, εὗρε τὰ τεμάχια, καὶ τὰ ἐμάζεψεν. Ἐπειδὴ
 δὲ εἶχε συνήθειαν νὰ προσπαθῇ νὰ διαβάξῃ ὅ,τι βρῆ, διὰ νὰ μὴ ξεχνᾷ τὸν
 συλλαβισμόν, τὸν ὁποῖον εἶχε μάθῃ εἰς τὸ δημοτικὸν σχολεῖον, συνηρ-
 μολόγησε τὰ τεμάχια, καὶ ἤρχισε νὰ τὸ συλλαβίζῃ.

Ὁ πλοίαρχος ἔλαβε τὰ ναυτιλιακὰ του ἐγγράφα, καὶ ἠτοιμάσθη νὰ
 ἐξέλθῃ εἰς τὴν ξηρὰν, ἐκάλεσε τὸν λοστρόμον, καὶ τοῦ ἔκαμε συστάσεις
 νὰ κρύψῃ ὅ,τι ἦτον διὰ κρύψιμον, «ἐπειδὴ τώρα-τώρα θᾶρθουν τὰ φα-
 ραῶνια· ὅπου κι' ἂν εἶνε, πλάκωσαν!»—καὶ νὰ φυλάξῃ εἰς πρόχειρον
 μέρος μόνον γαλέττες καὶ κρέας σαλάδο, καὶ ὅ,τι ἄλλο εἶχαν, τὸ ὁποῖον
 δὲν ἤμπορούσε χωρὶς ἄλλο νὰ γλυτώσῃ ἀπὸ τὰ «φαραῶνια».

Ἐνῶ ὁ λοστρόμος ἠσχολεῖτο εἰς τὰς ἐτοιμασίας αὐτάς, κάτω εἰς τὸν
 θαλαμίσκον, ἤκουσε κατὰ τινα στιγμὴν τὸν πλοίαρχον νὰ μορμουρίζῃ,
 μαζῶν τὰς λέξεις:

— Τὸ παπὰ καὶ τὸ λιλί! . . . λιλί καὶ παπὰ! . . . μόνον αὐτὰ ἔχουν
 στὸ νοῦ τους!

— Τί λές, καπετάνιο; τὸν ἠρώτησεν ὁ ναύκληρος.

Ὁ πλοίαρχος ἐδάγκασε τὰ χεῖλη, ὡς μὴ θέλων νὰ προδώσῃ τοὺς λο-
 γισμούς του· εἶτα πάλιν ἐφαιδύρθη, καὶ εἶπε:

— Τί νὰ πῶ, καυμένε γέρο-Νικόλα, καὶ σὺ; Νὰ ἀτλαζένιο φου-
 στάνι, ποδογύρι χρυσό, βραχιόλια, σκουλαρίκια, χαλκάδες στὴ μύτη,
 καὶ τὰ ρέστα. . . . Τῆς ἔφρες ἐσὺ τίποτε ἀπ' ὅλα αὐτὰ τῆς γρηᾶς σου ἢ
 τῆς κόρης σου;

— Τώρα, μ' αὐτὰ τὰ κεσάτια, καπετάνιο! μήπως μπορεῖ κανεὶς νὰ

κάμη και τίποτε μπακοτίλλια, να βγάλη κανένα λεπτό; Πώς να γλυτώση απ' τὰ φαραώνια, που έλεγες τώρα;

— Άλλοίμονό σου, κακόμοιρε! θά σε βγάλη έξω κ' έσένα, καθώς...

Και έκοψεν αποτόμως την όμιλίαν.

Η βάρκα ή μικρή, καθελκυσθεΐσα εις την θάλασσαν, έπερίμενε τον πλοίαρχον. Κατέβη και με δύο κωπηλατούντας ναύτας προσήγγισεν εις την ξηράν.

Ο Δημήτρης της Σοφούλας— ούτως έκαλεΐτο κοινώς ο γέρο-Φλελιανός— και αν έπαυετο, δεν έφρουγε ποτέ από την νήσον. Πρώην φύλαξ του ύγιονομείου, του λοιμοκαθακτηρίου, κτλ., και γνωρίζων από γραφειοκρατικήν άγγαραίαν, και τυραννίαν, έχρησίμευεν εις όλους τους λιμεναρχας, ύγιονόμους και τελώνας, οτινας τον ειχον ως «δεξι χέρι». Ούτος έπερίμενε τον πλοίαρχον εις την «καρναντιαν». Ο Δημήτρης έβαλε τὰ γυαλιά του, έκυψε, και ανέγνωσε την πιστοποιήσιν, κτλ. χωρίς να θίξη το χαρτίον. Υπέβαλε τον πλοίαρχον εις τινας διατυπώσεις, του άπηύθυνεν έρωτήσεις τινάς, και συγχρόνως εδήλωσεν ότι δεν χρειάζεται «έξομολόγησις», επειδή ο λόγος του πλοίαρχου άρκει· ειτα έτεινε την χείρα και προσείπε πρώτος το «Καλώς ώρισες».

Πάραυτα, με την έπιστροφήν της βάρκας εις το πλοΐον, επέβησαν επ' αυτής τελωνοφύλακες, λιμενοφύλακες, και λοιποί· ούτοι ήσαν τὰ «φαραώνια», όπως τους ώνόμαζεν ο καπετάν Τζώνης, και άπήρχοντο εις το πλοΐον δια την άπαραίτητον «έπίσκεψιν». Ειχον δε πολύ μεγάλα και πλατειά άμαυρού χρώματος μανδύλια, και τσέπες πολύ βαθειές. Τὰ μανδύλια ταύτα ήσαν το μόνον είδος το όποΐον ήγόραζιν ποτε· έλέγετο μάλιστα ότι τὰ παρήγγελλον ειδικώς, δεν ειζεύρω εις ποΐον έργοστάσιον.

Ο πλοίαρχος θά έπεθύμει μάλλον να έπιστρέψη εν συνοδεία αυτών όπισω εις το πλοΐον. Άλλ' εκείνοι φιλοφρόνως του ειπον:

— Μην πειράζεις, καπετάνιο, νάρθης τουλόγου σου· τὰ καταφέρνουμε πολύ καλά, έμεις, με το λαστρόμο· ίσως να θέλγης να πᾶς στο σπίτι σου.

Νά πάη στο σπίτι του! Καθώς πρωτύτερα θά έπροτίμα να βραδύνη ν' αποβιβασθῆ εις την ξηράν, ούτω και τώρα θά ήρχετο ν' άργήση να πάη στο σπίτι του! Έκάθισεν εις το πρώτον καφενεδάκι της παραθαλασσίας, κ' έδέχετο τὰ δεξιώςεις και τὰ «καλώς ώρισατε» όλων των ανθρώπων της άγοράς, των συναδέλφων θαλασσινών και των χερσαίων, των έντοπίων και των ξένων. Έκάπνισε ναργελέν, έπιε δύο καφέδες, δεν ήθελγσε τὰ πῆη παρκάνω από ένα ρακί δια τὰ «μουσαφιρίκια»— μ' όλον ότι θά έπεθύμει να ήμπορούσε να πῆη!

Τέλος «έκαμε καρδιά» κ' έσηκώθη να πάη στο σπίτι του.

Όλίγας ημέρας μετά το Πάσχα, ο πλοίαρχος Τζώνης έπιβιβάζετο εκ νέου δια ν' αποπλεύση.

Ο καιρός έφαίνετο άσχημος. Συννεφιασμένος ήτον ο ούρανός και

άστατοι άνεμοι έπνεον. Την ώραν που έφθασεν ο πλοίαρχος εις το πλοΐον, ενῶ τουτο ήτον στα πανιά κ' έκαμνε βόλτες, ο γέρο-Νικόλας ο ναύκληρος ίστατο παρά την πρύμνην, κ' εκύττωζεν άνήσυχος κατά τον κόλπον, όπου θά έστρεφε πρώων μετ' όλίγον το σκάφος.

— Μπουρνια θάχουμε, καπετάνιο, ειπε.

— Μπουρνια! τόσο καλλίτερα, ειπεν ώσαν άφηρημένος ο πλοίαρχος.

— Τι λές!

— Θεός να μᾶς φυλάη απ' της μπόρες της στεριάς, γέρο-Νικόλα.

Ο ναύκληρος τον εκύτταζε περιέργως, επειδή κάτι ήξευρεν η ύπόπτευεν. Έν τούτοις δεν ειχον γνωσθῆ πολλά πράγματα εις το χωρίον, όσον άφορᾶ τὰ οικιακά του πλοίαρχου. Ο ίδιος ήτον κρυφός, επειδή έντρέπετο τον κόσμον, και δεν ήθελε να γνωρίζουν οι άλλοι τίποτε όσον απέβλεπε τὰ της άριστεράς πλευράς του. Από την πεθεράν του κάτι θά ήδύνατο να διαλεθῆ, άλλ' ο καπετάν Τζώνης δεν έχωράτευσ.

Διηγούντο ότι μιαν έσπεραν, τώρα τὰ Λαμπρόγιστα, εις την οικίαν του, ο ίδιος ειχε πιάσει την πεθεράν του από τον λαιμόν. Πλήν δεν το έκαμε δια να την πνίξη, άπαγε!—καθώς διεμαρτύρετο ο ίδιος προς ένα φίλον του πολύ πιστόν και πολύ κριτικόν—άλλα μόνον δια να πνίξη τὰς φωνάς της. Έπειδή έβγαζεν, η εύλογημένη, κάτι φωνάς όξειας, ύπερικίας, άνοήτους. Υστερον ήκούσθησαν κλαυθμοί, κατόπιν έπήλθον πολλά σι ο υ τ σι ο υ τ πολύ σύντονα και επιτακτικά, και τέλος σιωπή άκρα.

Όλα ταύτα τὰ έκαμνε δια να μην τον άκούση η γειτονιά και μάθη τίποτε ο κόσμος· επειδή η γειτονιά ούδεν άλλο εινε ειμη κατάσκοπος, και ο κόσμος, τύραννος, βασανιστής άνηλεής—καθώς διεβεβαλου τον φίλον του—επειδή έντρέπετο, πολύ έντρέπετο τους φίλους και τον ίδιον έαυτόν του.

Και όλα ταύτα, όλα αυτά αι οικιακαί σκηναί, δεν ήσαν μεγάλα πράγματα· ούδὲ ύπήρχε, την αλήθειαν να ειπωμεν, μωμός τις η βοθειά κηλις εις την οικίαν. Μόνον μικρολογίαι, παράπονα, η αιώνια έχθρά της ήσυχίας των άνδρογύνων, η γκρίνια, η άπαίσιος γκρίνια!

Τέλος, τὰ πράγματα ειχον ήσυχάσει και η σύζυγος ύπεσχέθη εις το μέλλον να εινε φρονιμωτέρα από την μητέρα της. Και ο Τζώνης έπιβιβάζετο εις το πλοΐον του, δια να ταξιδεύση.

— Τι με κυττάζεις, γέρο-Νικόλα; ειπε. Μήπως δεν ύπάρχουν τάχα μπόρες και στη στεριά;...Πειδ καλή ειν' η θάλασσα...Κοκκώνα θάλασσα, μιᾶ φορά!

Και ο πλοίαρχος εκάγχασε.

— Για θυμήσου, ειπε, τὰ δυο εκείνα παιδιὰ, τὰ σκοπελιτάκια, που τους δώκαμε τῆ σκαμπαβιά της προάλλες στο πέλαγο, για να πᾶν στον τόπο τους...Δεν τους άκουσες εσύ τί νόστιμα τὰ έλεγαν. «Άσπρη φουρτούνα, κοκκώνα θάλασσα, νύφη καμαρωμένη!» Πώς δεν ειπαν και πεθερά!

Ο γέρο-Νικόλας έγέλα.

— Τι γελᾶς; άκουσες κανένα παράξενο; Μάλιστα· Κοκκώνα θά-

λασσα...πεθερά.

Ὁ ναύκληρος ἐκάγχασεν ἀκρατήτως.

— Μὰ τί γελᾷς; Μὰ βέβαια...κοκκώνα θάλ...

Ὁ πλοίαρχος ἠθέλησε καταρχὰς νὰ εἴπῃ· «Κοκκώνα-θάλασσα, φουρτούνα-πεθερά.»

Ἄλλ' ἐδάγκασε τὴν γλῶσσαν του, καὶ διώρθωσε μεγαλοφώνως.

— Μάλιστα! φουρτούνα-θάλασσα, κοκκώνα-πεθερά!

Α. Παπαδιαμάντης

ΠΟΙΗΤΑΙ ΤΗΣ ΣΗΜΕΡΟΝ* ΚΑΙ ΠΟΙΗΣΙΣ ΤΗΣ ΑΥΡΙΟΝ

ΥΠΟ ΕΡΙΚΟΥ ΔΕ ΡΕΝΙΕ

Ἄς παραμερίσωμεν ἐκ τοῦ εὐρέως καὶ ὠραίου ὀρισμοῦ τοῦ Γκωτιέ σιμεῖα τινα εἰδικώτερα καὶ ἄς διατηρήσωμεν γενικούς τινας ὄρους ὡς: ἐκζητήσεις ἀποχρώσεων, ἐπέκτασις ὀρίων τῆς γλώσσης, ἔκφρασις νέων ἰδεῶν ὑπὸ νέαν μορφήν καὶ μετὰ λέξεων τέως πρωτακούστων, ὅλαι αὐταὶ αἱ ἰδιότητες ἐφαρμόζονται τελείως εἰς ὅλας τὰς φιλολογικὰς ἐποχὰς τὰς ἀκμαίας καὶ ὠραίας. Τοῦτο ἀκριβῶς ὑπῆρξαν οἱ ποιηταὶ τῆς Ἀναγεννήσεως τοῦ ΙΣΤ' αἰῶνος καὶ οἱ Ρομαντικοὶ τοῦ 1830, ὁ Ρουσσὸς καθὼς καὶ ὁ Οὐγκώ. Τὴν ἐπιζητήσιν τῶν ἀποχρώσεων ἐπεδίωξεν ὁ Ρακίνας καθὼς καὶ ὁ Βοδελαίρ. Ὁ πόθος αὐτῆς τοῦ νέου ἐμπνέει τοὺς ποιητὰς τοὺς μᾶλλον διαφορητικούς. Καὶ ἄνευ τῆς ἀναζητήσεως αὐτῆς τοῦ «πρωτακούστου» δὲν ὑπάρχει ἄλλο τι εἰμὴ ἀντιγραφὴ καὶ ἀπομίμησις. Φιλολογία ἀποξενωμένη τοῦ πόθου αὐτοῦ πρὸς τὸ νέον θὰ ἦτο κατ' ἀνάγκην ἄγονος. Ἀπὸ αἰῶνος εἰς αἰῶνα, ἀπὸ ἡλικίας εἰς ἡλικίαν, ἀπὸ σχολῆς εἰς σχολὴν προσεπάθησαν, ὅπως λέγει ὁ Γκωτιέ, νὰ ἐπεκτείνουσι τὰ ὄρια τῆς γλώσσης, νὰ ἐκφράσουσι τὸ ἀνέκφραστον, νὰ ἐπιβάλλουσι νέας ἰδέας καὶ ν' ἀνεύρουσι νέας μορφάς. Εἶνε ἡ φυσικὴ καὶ διαδοχικὴ κατάστασις πάσης φιλολογίας. Ἰπῆρξε κοινὴ δι' ὅλους τοὺς ποιητὰς τῆς ἄλλοτε ὡς καὶ διὰ τοὺς ποιητὰς τῆς σήμερον, ὅπως θὰ εἶνε καὶ ἡ παντοτεινὴ φροντίς τῶν ποιητῶν τῆς αὐριον.

Πάν ὅ,τι ἐπιθυμῶ νὰ παραδεχθῶ καὶ ὅπερ θὰ προσέειδεν ἐπαξίως εἰς τοὺς νέους ποιητὰς τοὺς πρὸ δεκαπενταετίας τὸ ὄνειμα τῶν παρηκμασμένων ὅπως τὸ ἐννοεῖ ὁ Γκωτιέ, εἶνε, ὅτι κατὰ τὴν ἀναζητήσιν ἐκείνην τοῦ νέου ὑπέδειξαν σπουδὴν καὶ τόλμην ὑπὲρ τὸ δέον παρακεκινδυνευμένην καὶ τάσεις πρὸς ἀκροτάτην λεπτότητα. Ναί, καὶ ἀκόμη ἐπιθυμῶ ν' ἀναγνωρίσω ἐν αὐτοῖς εὐθὺς ἀμέσως τὴν ὑπερβολὴν τῆς αὐτῆν καθ' ἑαυτὴν ἐνδιαφερούσης ταύτης προσηθείας, ἢ ὅποια πλέον ἢ ἄπαξ ἀπὸ

* Βλέπε τὸ «Περιοδικόν μας» τεῦχος 12ον τῆς 15 Αὐγούστου καὶ 14 τῆς 15 Σεπτεμβρίου.

ἐλλεῖψιν πείρας, ἀπὸ ἀδεξιότητος καὶ πεισμονῆς τοὺς ὠδήγησεν εἰς τὸ παράδοξον, τὸ σικτεινόν, τὸ ἀκατανόητον. Οὔτε ὁ Ἰούλιος Λαφόρ, οὔτε ὁ Ἰωάννης Μωρέας, οὔτε ὁ Γουσταῦος Κὰν, οὔτε ὁ Ἐδουάρδος Διζαρδὲν, οὔτε ὁ Βιελλέ-Γκριφφὴν οὔτε ἐγὼ ὁ ἴδιος διεφύγμεν. τὴν μομφὴν αὐτῆν. Ἰπὸθεσις νεανιῶν χρόνων εἰς τὴν ὅποιαν προσετίθετο ἰδέα ἴσως πεπλανημένη καὶ καταχρηστικὴ τῶν δικαιωμάτων τῆς πιθήσεως. Ἡ ἀπομόνωσις ἐν μέσῳ τῆς ἐλλείψεως προσοχῆς ἀπὸ μέρους τῶν συγχρόνων ἐπέτρεπε, νομίζω, πᾶσαν ἐλευθερίαν. Τοῦ λοιποῦ ἡ ποίησις αὐτῆ ἦτο τέχνη μεμολομένη, τέχνη ἐσωτερικὴ ὅπως ἐλέγετο τότε καὶ ἐδικαιούτο νὰ προσικειωθῇ τὰ προνόμια ταῦτα.

Ὡς πρὸς τοῦτο νομίζω, ὅτι δὲν εἶχον ἄδικον καὶ ὅτι ἡ μόνη πλάνη ἦτον, ὅτι ἐφήρμοζον ὑπὲρ τὸ δέον περιορισμῶς τὴν τόσῳ δικαίαν ἄλλως ἀρχὴν ἐπὶ τῆς ὅποιας δέον νὰ στηρίζεται ἡ τέχνη εἰς ἐποχὴν δημοκρατικὴν καὶ τῆς ἰσότητος ὡς ἡ ἡμετέρα.

Κάποιος λοιπὸν βυζαντινισμὸς καὶ ὑπερβολικὴ λεπτότης ὑπῆρξαν τὰ κυριώτερα ἐλαττώματα τῶν ποιητῶν τῶν καλουμένων τῆς παρακμῆς, ἐλαττώματα μᾶλλον φαινομενικὰ ἢ πραγματικὰ καὶ μᾶλλον διαβατικὰ ἢ διαρκῆ καὶ τὰ ὅποια εὐρέως ἐξηγόραζε πόθος φιλονεϊσμῶ, ἐλπίς ἐπεκτάσεως τῆς κυριαρχίας τῆς πιθήσεως καὶ καλλιέργειας ὑπὸ τὴν σκίαν τοῦ ἐξ ἑλαφοντοῦ πύργου ἀνθῶν ἐξωτικῶν, σπανίων καὶ μυρθόλων.

Καὶ δὲν ἐστράφη φυσικὰ ἡ προσοχὴ τοῦ κινουμένου πρὸς πᾶν ὅ,τι ἦτο σοβαρὸν κατὰ τὰς πρώτας παιητικὰς ἀποπειράς, ἀλλὰ εὐθὺς ἀμέσως μετέβη εἰς τὰς παρασίτους παραδοξότητας διὰ νὰ κραυγάζῃ καὶ ἀγανακτήσῃ. Βιβλιόριον διασκευαστικῶν παρὰ διῶν τιτλοφορούμενον: *Déliquescences* καὶ ὑπεγεγραμμένον μετὰ τὸ ψευδώνυμον *Adoré Floupette* ἐπέρασε ἀπὸ χεῖρός εἰς χεῖρα καὶ ἔκαμε τὸν γυρὸν τῶν δημοσιογραφικῶν γραφείων. Μερικαὶ παραδοξότητες ἐσαυτοῦρίζοντ' ὀλίγον ἀδίκως, ἀλλ' εὐφῶς. Καὶ τὸ κοινὸν ἐγελοῦσε.

Ὅσον διασκευαστικὰ καὶ ἂν εἶνε αἱ ἐκείναι παραδίαι, εἶνε ὅμως ὅμως πάντοτε ὀλιγώτερον τῶν ἀκουσίων. Ἡ περιφανεσττέρα ὑπὸ τὴν ἐπιψιν ταύτην εἶνε ἐκείνη τὴν ὅποιαν βραδύτερον ἔβωκεν ὁ κ. κόμης δὲ Μοντεσιλιού-Φεζενζάκ. Ἐπικαλῶμαι τὴν προσοχὴν σας ἐπὶ τῶν συλλογῶν ἐκείνων τῶν τιτλοφορούμενων *Chauves-souris* καὶ *Chef des odeurs suaves*, αἱ ὅποια καίτοι δημοσιευθεῖσαι μεταγενεστέρως παριστώσιν οὐχ' ἥττον ἀριετὰ καλὰ τὴν κατάστασιν τῶν πνευμάτων κατὰ τὸ 1885.

Αἱ προσποιήσεις καὶ αἱ μανίαι τῆς ἐπιχῆς ἐκείνης ἀναπαριστῶνται ἀκριβέστατα εἰς τὰ ποιήματα ταῦτα. Ὁ συγγραφεὺς τὰς ἐξέλαβε σοβαρὰς καὶ ἐπειδὴ εἶχεν ἐφεύρει τινὰς τὰς υἱεθέτησεν ὅλας. Κατήρτισεν αὐτὰ ὀλιγόληρον συλλογὴν. Δέκα πέντε ἐτη βραδύτερον ἐργάζεται ἀκόμη μετὰ θαυμαστῆς ἐπιμ. νῆς εἰς τὸ παρηκμαστικὸν τοῦτο πυροτέχνημα.

Ἐὰν οἱ ποιηταὶ τῆς Σχολῆς τῆς παρακμῆς ἔμειναν εἰς τὰς πρώτας ταύτας παραδοξότητας θὰ κατέϊχον ἐν τῇ φιλολογίᾳ ἀπλήν θέσιν περιεργείας. Ἀλλὰ πῶς δὲν συνέβη τοῦτο. Ὅ,τι ἀπέμεινεν ἀδιάσειστον ἐξ αὐτῶν διὰ μέσου τῆς πρώτης ὠθήσεως ὑπῆρξεν ὁ χυμὸς τῆς ζωτικῆς

τητος, ὁ ὅποιος τοὺς ἐνεψύχωνεν, ὁ πόθος τῆς δημιουργίας τοῦ νέου, ἡ ἐξεύρεσις νέων μέσων ἐκφράσεως καὶ νέων αἰσθηματικῶν ἀποχρώσεων, οὐχὶ δὲ ἡ δημιουργία ποιητικῆς μῦθας, περιέρχου καὶ ἐφημέρου. Δι' αὐτὸ δὲ ἡ Σχολὴ τῆς παρακμῆς κατέλαβε βαθμιδῶν σπουδαιότητα, τὴν ὁποίαν δύναται τις ἀληθῶς νὰ χαρακτηρίσῃ σημαντικὴν. Εἰς τὴν ἀρχικὴν προσπάθειαν τῶν ποιητῶν, εἰ ὅποιοι πρῶτοι ἀπεπειράθησαν τὴν νέαν ποίησιν, προσετέθησαν μετ' ὀλίγον ἄλλαι προσπάθειαι. Ἡ ἀρχικὴ ὁμάς ἐνισχύθη ταχέως. Δὲν ἦτο πλέον ἀπόπειρα μεμονωμένη πνευμάτων συσχεσθημένων ἐκ τοῦ παρελθόντος, ἦτον ἡ συγκέντρωσις ἐπὶ τὸ κοινὸν ἔργον τῶν μᾶλλον διαφόρων ἰδιοφυῶν.

Δὲν δύναμαι νὰ ἐξιστορήσω ἐδῶ ἀπὸ ἔτους εἰς ἔτος καὶ ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν τὴν φιλολογικὴν ταύτην κίνησιν. Τὸ σύνολον καὶ τὸ ἀποτέλεσμα μόνον ἐνδιαφέρουν· ἐξ ἄλλου γνωρίζετε πόσον καλῶς ὄσον καὶ ἐγὼ, ὅτι ἐσχηματίσθη ἐν τῇ τέχνῃ καὶ μάλιστα ἐν ταῖς τέχναις μεταξὺ τοῦ 1885 καὶ τοῦ 1890 γνωστὴ κατάστασις πνευμάτων, ὑπὸ τὸ ὄνομα συμβολισμὸς, τίτλος ὅστις διεδέχθη τὴν τῆς σχολῆς τῆς παρακμῆς.

Μὲ τὸν συμβολισμὸν ἐγεννήθη τι, τὸ ὅποιον ἦτο σπουδαιότερον ἐνὸς ματαίου θεοῦ καὶ περὶ τοῦ ὁποίου ἡ κριτικὴ ἤρχιζε ν' ἀσχολῆται σοβαρῶς. Ὁ κ. Φερδινάνδος Βρουνετιέρ ὑπῆρξεν εἰς ἐκ τῶν πρώτων ἐρευνητῶν τοῦ ὀρίζοντος. Ὄνόματα ἀνεφαίνοντο, ἔργα εἶχον δημοσιευθῆ. Οἱ νεόβγαλτοι εἶχον ἰδίους ἀναγνώστας, ἐφημερίδας καὶ περιοδικά.

Ἦτον ἡ ἐποχὴ ὡς ἀπεκλήθη αὕτη τῶν *μικρῶν περιοδικῶν*. Ταῦτα δὲ ὑπῆρξαν ἔργα ὠφέλιμα καὶ πλήρη δράσεως. Ἐκυκλοφόρουσαν πανταχοῦ ὑπὸ κίτρινα, ἐρυθρὰ, λευκὰ, πράσινα καὶ κυανὰ ἐξώφυλλα. Διεκήρυσσον γνώμας καὶ διέδιδον ἰδέας. Διήρκουσαν ὀλίγον γενικῶς, ἀλλ' ἡ δράσις τῶν ἦτον διαρκεστέρα αὐτῶν τῶν ἰδίων. Τὰ γνωστότερα ὑπῆρξαν ἡ *Revue Indépendante* τοῦ Ἐδουάρδου Διζαρδέν, ἡ *Vogue* τοῦ Γουστάνου Κάν, τὰ *Entretiens politiques et littéraires* τοῦ Φρανσιέ Βιελέ—Γκριφφίν. Τινὰ ἐξ αὐτῶν ἐπέζησαν, ὑπάρχουν ἀκόμη, ἐτι μᾶλλον ἀκμάζουν ὡς ἡ *Revue Blanche* ἐπὶ παραδείγματος καὶ ὁ *Mercure de France*.

[Ἔπεται συνέχεια]

ΦΑΝΤΑΣΤΙΚΑ ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

ΤΟ ΒΑΛΛΑΜΟΝ ΤΟΥ ΔΟΚΤΟΡΟΣ ΑΛΗ

ΥΠΟ Σ. Α. ΜΟΥΣΟΥΡΗ

Δὲν ἐνθυμοῦμαι πλέον πόσον καιρὸν διήρκεσε τὸ φρικῶδες ἐκεῖνο μαρτύριον... Παρήλθεν ἔκτοτε χρόνος πολὺς καὶ ἡ ἐντύπωσις τοῦ φοβεροῦ ἐφιάλτου ἀπεσβίσθη ἐν τῇ μνήμῃ μου βαθμιδῶν, καὶ ἡ ἀνάμνησις τῶν φρικαλέων ἐκεῖνων πόνων ἐμαράνθη καὶ αὐτὴ σιγᾶ-σιγᾶ, διότι «πάνθ' ὁ μέγας χρόνός μαραίνει...»

Βεβαίως ὁμως ἐὰν λάβωμεν ὑπ' ὄψιν τοὺς ὑπολογισμοὺς τοὺς ὁποίους ἔκαμνα τότε, καὶ ἂν μεταχειρισθῶμεν τὰ αὐτὰ μέτρα δι' ὧν τότε κατεμέτρων τὸν χρόνον, ἡ ἀγωνία μου θὰ διήρκεσεν αἰῶνας πολλοὺς, καὶ ἐγὼ θὰ ἦμαι ἴσως σήμερον τοῦλάχιστον συνομήλικος τοῦ γηραιοῦ Μαθουάλα, καὶ σὺ, ὅστις μὲ ἀναγινώσκεις θὰ ἦσαι ἀναμφιδόλως ὁ ἔγγονος τῶν ἐγγόνων μου...

Τοῦτο μόνον ἐπανέρχεται σήμερον ζωηρῶς εἰς τὴν μνήμην μου, ὅτι τὴν ἐσπέραν ἐκείνην ἡ νόσος εἶχε φθάσει εἰς τὸ κατακόρυφον τῆς οὐξότητος. Ψυχροὶ ἀγωνίας ἰδρωτῆς διέβρεχον τοὺς κροτάφους μου, σφοδρότατος πυρετός με ἐμάστιζε, καὶ φέρων ἐπὶ τοῦ βεβαρημένου κρανίου μου ὄλον τὸ φοβερὸν βᾶρος τοῦ οὐρανοῦ, ὅπερ ὁ εὐτυχῆς ἐκεῖνος Ἄτλας ἔφερε τοῦλάχιστον ἐπ' ὤμων, καὶ ἀσπαίρων ὑπὸ τὰ οὐξότατα πλήγματα μυριάδων φαρμακερῶν ἀκανθῶν, αἵτινες ἐνόμιζα ὅτι ἐνεφώλευον εἰς τὰς φλογισμένας μου ἀρθρώσεις ἐκαρύγαζον, ὑβρίζον, παρκεφάλουν, καὶ κατηρώμην, κατηρώμην τὰ πάντα, τὴν τύχην, τοὺς ἀνθρώπους, τὴν ἐπιστήμην, τὸν ὕπνον, δι' ὃν μυριάκις τοῦλάχιστον ηὐχθήθην νὰ ἠλθθευεν ὁ στίχος τοῦ Σαίικσπηρ. «Ὁ Μάκβεθ τὸν ἐσκότωσε τὸν ὕπνον τὸν ἀθῶον», καὶ ἐπὶ τέλους, τὸν θάνατον αὐτὸν τὸν ἄγριον καὶ ἰδιότροπον θηρευτικὴν τῆς ζωῆς ὅστις ἐνφ' ἀφ' ἐνός καταστρέφει τόσα εὐώδη καὶ ἀπαράμιλλα ἀνθύλλια, πρὸς ἃ μειδιᾷ χαρμωδῶς ὁ ἥλιος τῆς ζωῆς καὶ σβεννύη τόσας φαεινάς οὐρανοῦ καὶ ἐλπίδων ἀκτῖνας, ἀφ' ἐτέρου ἠρνεῖτο εἰς ἐμὲ τὸν ἀτυχῆ, ὅστις τὸν ἐπεκαλούμην μετὰ δακρῶν, ἔστω καὶ μικρὰν τινα δόσιν τοῦ νεροῦ τῆς ποθητῆς λήθης, διὰ νὰ κοιμηθῶ, καὶ νὰ λησμονήσω τὰ πάντα.

Αἴφνης ἡ θύρα τοῦ δωματίου μου ἠνοιχθή ἀθουρῶως καὶ φωνή τις ἐξῴθη μοι ἀνήγγειλεν: «Ἡ αὐτοῦ ἐξοχότης, ὁ δόκτωρ Μπέν-Μωχαμέτ - Ἄλῆς».

Καὶ ὁ δόκτωρ Ἄλῆς, σοβαρὸς καὶ μεγαλοπρεπῆς γίγας, εἰσήλθε.

Ἦτο ἐνδεδυμένος κατάμαυρα. Ἡ ρεδιγῶτα του, στενωτάτη δ' αὐτὸ πελώριον σῶμά του, μολίς περιέκλειε τὸν τεράστιον αὐτοῦ κορμὸν, καὶ κομβωμένη ἄχρι λαιμοῦ, ἤπαιλει εἰς ἐκάστην στροφὴν τοῦ ἀθλητικοῦ του τραχήλου, νὰ τὸν θανατώσῃ ἐξ ἀποπληξίας, ἢ διὰ στραγγαλισμοῦ.

Ἄτενίζων αὐτόν, ἀγνοῶ διατί, ἐνεθυμήθην ἀμέσως τοὺς ἰχθυοσαύρους τοὺς μεγαλοσαύρους, τοὺς μαμούθ, καὶ ὄλους τοὺς τερατομόρφους ἐκείνους ὄγκους τῆς παλαιοντολογίας, καὶ τὰ χεῖλη μου ἐψιθύρισαν ἀκουσίως μου τὸ ἀρχαῖον ἐπίγραμμα καθό :

«ὄνειρευθεὶς ὁ Διόφαντος τὸν ἱατρὸν Ἑρμογένην»
«ἐτελεύτησεν ἐκ τρόμου, ἂν καὶ φορῶν φυλακτὸν»

Ἐπροχώρησε μὴ ἀξιώσας με οὐδὲ βλέμματος πρὸς τὸ γραφεῖον μου ἐρρίφθη ἐπὶ τινος ἔδρας, ἔρριψεν ἐφ' ἑτέρας τὴν ὑπερμεγέθη τρούσαν του καὶ μὲ ἠρώτησε χωρὶς νὰ στραφῆ :

— Καὶ τί ἔχετε λοιπόν ;

— Ὀδυνήρους ρευματικούς πόνους,, ἱατρεῖ, ἀνεφώνησα ἀδημονῶν, καὶ ἐπιθυμῶν νὰ τελειῶνω καὶ μετ' αὐτοῦ, καθόσον οὐδὲν πλέον ἤλιπα ἐκ τῆς ἀνθρωπίνης ἐπιστήμης. Εὐθὺς δὲ ἤρχισα νὰ τοῦ ὀνομάζω ὄλους τοὺς προηγθέντας συναδέλφους του, οἱ ὅποιοι οὐδὲ νὰ μὲ ἀνακουφίσουν κἂν ἠδυνήθησαν καὶ νὰ τοῦ ἀπαριθμῶ ὅλα τὰ ἀνούσια καὶ ἀγῆδη φάρμακα, δι' ὧν τόσων ἀφθόνως ἀλλὰ καὶ τόσον ἀνωφελῶς μὲ ἐπότισαν ὄξος καὶ χολήν.

Μὲ διέκοψεν ἀποτόμως διὰ νεύματος, ἐστήριξε τὴν κεφαλὴν του ἐπὶ τῶν χειρῶν προσήλωσε τὸ βλέμμα του εἰς τὴν ὄροφν, καὶ ἐβρυχήθη :

«— Ἀλλοίμονον! ἀλλοίμονον! Ρευματισμούς. Καὶ ἤρχισεν ἀφελῶς ὀλόκληρον ἱατρικὴν ρητορείαν: Ἴδιοφυῆς φλεγμονώδης ἐπεξεργασία ἐν τῷ θύλακι τῶν ἄρθρων καὶ ποτε κατὰ τοὺς μῦς, ἀνεξηγήτως μεταπηδῶσα ἀπ' ἄρθρου εἰς ἄρθρον, ἢ ἐπινευομένη πάσας τὰς ἀρθρώσεις, λυομένη δὲ διὰ διαφορήσεως.

«Γνωρίζομεν...γνωρίζομεν...ἐπανέλαθε. Ἐγραψαν εἰδικῶς περὶ αὐτῆς ὁ Ἴπποκράτης, ὁ Ἀρεταῖος, ὁ Καικίλιος, Αὐριλιανὸς, ὁ Βιγιού, διακρίνας μάλιστα αὐτὴν τῆς ἀρθρίτιδος ἢ ποδάγρας, ὁ Ὄφιαν, ὁ Πουζάρ, ὁ Σίνδενχαμ, ὁ Βάν-Ζιδιέττεν, διαφερόντως δὲ ὁ Κύλεν, καὶ κατὰ τὸν αἰῶνα τοῦτον ὁ Βαρθεῖζ, ὁ Σκυνταμόρε, ὁ Σχόμελ, ὁ Ρεκέν, ὁ Μπουγιῶ καὶ ἄλλοι. Ὑποφέρατε λοιπὸν ἐκ ρευματισμοῦ, πρωτοπαθούς ὀξέως ρευματισμοῦ τῶν ἄρθρων, βεβαίως, ἀφοῦ ἢ ἠλικία σας, ὁ σφοδρὸς πυρετὸς καὶ ἢ μὴ ἐντόπιαις ἐφ' ὠρισμένου ἄρθρου ἀποκλείει τὴν διάστροφον ἀρθρίτιδα ἢ ποδάγραν, καὶ τὸν χρόνιον ρευματισμὸν, καὶ ἀφοῦ σεῖς δὲν ὑποφέρατε ποτὲ οὔτε ἐκ βρογχοεκτασίας, οὔτε ἐκ σηψαιμίας, οὔτε ἐξ ὀστρακιάς, οὐδ' ἐξ οὐδεμιᾶς ἄλλης νόσου, αἰτιολογούσης τὸν δευτεροταθῆ ὀξὺν ρευματισμὸν...»

«Πρωτοπαθῆς λοιπὸν ὀξὺς ρευματισμὸς τῶν ἄρθρων. Φλεγμονὴ τῶν ἄρθρων κατὰ τὴν αἰτιολογίαν τῶν μὲν... Ἐκ ψύξεως ἢ ὑγρασίας προερχομένη, προσθέτουσιν ἄλλοι. Ἴσως καὶ κληρονομικὴ προδιάθεσις, συμπληροῖ ὁ Γριζόλ. Ὅχι, ὄχι φανεῖ ὁ Κούντζε καὶ ὅλη ἢ μικροβιομανθῆς χορεία τῶν νεωτέρων.. Κύριον νοσογόνον αἷτιον εἶναι μικροβίον ἄγνωστον, ἀγνώστου φύσεως..

«ὦ! τοῦ ἀγνώστου μιάσματος τῆς ἀγνώστου φύσεως!» «ὦ! τῆς γελοίας εὐρωπαϊκῆς ἐπιστήμης σας!»

«Ἄλλὰ μήπως ἐὰν διαφωνοῦν ἐν τῇ αἰτιολογίᾳ, συμφωνοῦν ἐν τῇ θεραπείᾳ; Ἐὰν ἤθελα νὰ σᾶς ἐπιδείξω πολυμαθεῖαν, καὶ σεῖς ἐὰν

εἴχετε διαθέσιν καὶ καιρὸν νὰ μὲ ἀκούετε, θὰ ἠδυνάμην νὰ σᾶς ἀπαριθμῆσω ὄλον τὸν ἀγῆδη κυκεῶνα τῶν θεραπευτικῶν τῶν μέσων, ἀπὸ τῶν ἀθρόων ἀφαιμάξεων τοῦ Βουγιῶ, μέχρι τοῦ ἰτεῦλικοῦ νάτρου, τῆς ἀντιπυρίνης, τῆς ἀνιπυρίνης, καὶ λοιπὰ, τῶν νεωτέρων, καὶ νὰ σᾶς περιγράγω, οὐχὶ βεβαίως ἀβρόχοις ποσὶ, ἀπὸ τῶν λουτρῶν τοῦ Τέμπλιτζ, τοῦ Βισθάδεν, τῆς Αἰδῆψοῦ, μέχρι τῶν δροσορράντων δρυμόνωι τοῦ Κνάιπ, ἢ μέχρι τῶν μονήρων γρανιτῶν τοῦ Παρβίλ, ὅπου σᾶς ἐξαποστέλλουν νὰ κατοικήητε, ροκανίζοντες βεβαίως ἀκρίδας, ὡς ὁ ἅγιος Ἰωάννης, ἢ καταπίνοντες ἀράχνας, ὅπως ὁ εὐτυχῆς Πελισσών.

«Καὶ ἀφοῦ ἐξήμουν ἔμπροσθέν σας ὅλα αὐτὰ τὰ φοβερά δειγμάτα τῆς πολυμαθείας μου, θὰ σᾶς ἄφινον εἰς τὴν αὐτὴν ἐλεεινὴν κατάστασιν εἰς ἣν καὶ σᾶς εὔρον, ἀγωνιῶντα ὑπὸ τὸ κράτος τῶν φοβερῶν ἀλγηδόνων ἄνευ πλέον πεποιθήσεως πρὸς τὴν ἀντιφάσκουσαν, τὴν ἀτελεῆ ἐπιστήμην των, ἀμφιβάλλοντα δυσανασχετοῦντα καὶ διστάζοντα ἐὰν πρέπη νὰ προτιμῆσθε τὸ ἰτεῦλικὸν νάτρον τοῦ σαλόλ, τοὺς μονήρεις γρανίτας τοῦ Παρβίλ, ἢ τὰς διαθρόχους νάπας τοῦ Κνάιπ, ἀπαράλλακτα ὅπως ὁ μεταφυσικὸς ὄνος, ὅστις καίτοι εὐρισκόμενος ἐν μέσῳ δύο σωρῶν ἀχύρου, ἔθανεν ἐξ ἀσιτίας, διότι ἐδίσταζεν εἰς τίνα τῶν δύο ἔπρεπε νὰ ἀπονεύμῃ τὴν προτίμησιν...»

Σαρδόνιος καγχασμὸς διέστειλε τὰ παχέα τοῦ δόκτορος χεῖλη... Αἱ φλέβες τοῦ προσώπου του διογκωθεῖσαι, ἤπειλουν διάρρηξιν, καὶ τὸ γιγάντιον σῶμά του δισεσέτο, ὡς ὑπὸ δονήσεως σεισμικῆς.

Ἄνεμεινα νὰ παρέλθῃ ἢ θύελλα, καὶ εἶτα ἐτόλμησα νὰ ψιθυρίσω δειλά.

— «Εὐχαριστῶ, ἱατρεῖ, διότι ἐν τόσῃ εἰλικρινείᾳ μοὶ κατεδείξατε τὰς ἀτελείας τῆς ἐπιστήμης... Ἐγὼ ἔχω ἀπόλυτον ἐμπιστοσύνην ἐφ' ὑμᾶς.. Τί μὲ συμβουλεύετε σεῖς;..

— «Ἐγὼ; —εἶπεν ὁ Δόκτωρ ἀνεγερθεὶς ὄρθιος καὶ καταφέρων φοβερὸν γρονθοκόπημα ἐπὶ τῆς τραπέζης, —ἐγὼ φονεύω!...»

Καὶ αἱ μακρὰ τῆς κεφαλῆς του τρίχες εἶχον τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἀνορθῆ, ὡς ὑπὸ ἠλεκτρικοῦ ρεύματος, καὶ τὰ νεῦρά του συνεσπῶντο, καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ του ἐσπινθήριζον.

Ἐφρικίασα, τὰς φλέβας μου διέδραμε ρίγος, καὶ λησμονήσας καὶ ρευματισμούς καὶ πόνους, ἀνέτεινα πέριξ περιδεῆ καὶ ἀγωνιώδη βλέμματα, διὰ νὰ ἐπικαλεσθῶ ἀρωγὴν.. Φεῦ! οὐδεὶς ἐν τῷ ὀματίῳ ὑπῆρχεν.. Ἥμην μόνος, κατάμονος, μετὰ τοῦ Δόκτορος Μπέν-Μαχαμέτ-Ἄλη..

Ὁ Δόκτωρ ἐσιώπησεν ἐπ' ὀλίγον, ὡς ἐὰν συνεχέντρον τὰς σκέψεις του, καὶ εἶτα προσέθηκεν ἡρεμώτερον :

— «Ναί... Ναί... Ἐγὼ φονεύω... φονεύω τὸ ἀποτέλεσμα... ἀδιαφορῶ περὶ τῆς αἰτίας.. Φονεύω τὸ ἄλγος..» Εἶς ἐχθρὸς, κύριέ μου, ἄσπονδος καὶ ἀδυσώπητος τῶν ἀνθρώπων, ἢ νόσος. Καὶ ἐν τῆς νόσου τὸ φοβερότερον ἀποτέλεσμα, τὸ ἄλγος. Ἐγὼ καταστρέφω τὸ ἄλγος. Τὴν νόσον ἄς τὴν ἴαται ἢ φύσις, ἢ ἄς μὴ τὴν ἴαται ποσῶς. Ἐγὼ ἀδιαφορῶ. Ἀφαιρέσατε παρὰ τοῦ ἀτυχοῦς αὐτοῦ κόσμου τὸ ἄλγος μόνον καὶ ὁ ἄνθρωπος καθίσταται ἥρως ἡμίθεος,

Θεός. Οὐδὲν τὸν φοβίξει πλέον, οὐδὲν τὸν πτοεῖ. Οὔτε ἱεροξετασταί, οὔτε βασιανιστικά λαβίδες, οὔτε διάπυροι μόλυβδοι, οὔτε νόσοι. Ὑπέρτερος τοῦ Σακράτους, καταπίνει μειδιῶν τὸ φοβερὸν κώνειον. Ἴσος πρὸς τὸν Χριστὸν, σφίγγει εἰς τὰς χεῖράς του τοὺς αἰχμηροὺς ἤλους, καὶ τοποθετεῖ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς του τὸν ἀκάνθινον στέφανον. Ὑπέρτερος τοῦ θανάτου τέλος, προσατενίζει ἀγέρωχος τὸν Πλούτωνα, διότι ἡ κόλασις μὲ ὄλας τὰς λεγεῶνάς της τῶν δαιμόνων, δὲν ἔχει πλέον ἱπαρκῆ βασιανιστήρια δι' αὐτόν. . . »

Ἐσφύγγισε τὸν ἐπὶ τοῦ μετώπου του ἄφθονον ἰδρώτα, καὶ ἐπανάλαβε:

— «Τί πρὸς ἐμέ, ἐὰν ἐσήμανεν ἡ τελευταία σας ὥρα; Τί πρὸς ἐμέ, ἐὰν ἡ νόσος ἦτις σᾶς προσέβαλε καὶ σᾶς τυραννεῖ, πρόκειται νὰ σᾶς φέρῃ τὸν θάνατον; . . «Ὁ θάνατος εἶναι ἡ ζωὴ, καὶ ἡ αἰώνια ζωὴ οὐδὲν ἕτερον εἶναι, εἰμὴ αἰώνιος θάνατος. . . » Ὁ θάνατός σας, ἐὰν ἐπέστη τὸ τέρμα σας, θὰ φέρῃ εἰς φῶς ἀπειρίαν ὑπάρξεων νέων, αἱ ὁποῖαι δὲν ἀναμένουν εἰμὴ τὴν ὑστάτην πνοὴν σας, διὰ νὰ ἀτενίσουν τὸν ἥλιον. Ἐπὶ τοῦ χώματος ἔνθα θὰ σπυροῦν τὰ ὀστέα σας, θὰ ἀναβλαστήσουν ἴα, χλόη, χειμώνανθοι, ἀνεμῶναι, καὶ αἱ σάρκες σας, διελθοῦσαι διὰ τοῦ διύλιστηρίου ἐκείνου, ὅπερ ὀνομάζομεν σῆψιν, θὰ γείνουν ἄρωμα, ἀήρ, δρόσος, καὶ φῶς. . . »

«Ἀφαιρέσατε παρὰ τοῦ πάσχοντος τὴν ὀδύνην μόνον, καὶ ἄψετε τὴν φύσιν νὰ ἐπιτελέσῃ τὸ ἔργον της. . . Ἐὰν εἰς τὰς αἰωνίους δέλτους τῆς ζωῆς ἐπεφυλάχθη ἔτι χρονικόν τι διάστημα δι' ὑμᾶς, μὴ φοβεῖσθε ποσῶς. . . θὰ ζήσετε ἔτι. . . Ἄλλ' ἐὰν αἱ ἡμέραι σας ἐτελείωσαν, τοῦλάχιστον θὰ ἀποθάνετε μὲ τὸ μειδιάμα εἰς τὰ χεῖλη, ἀγέρωχος καὶ ἡρωϊκός, ὡς ἡ ὑψικάρινος ὄρυς, ἡ θνήσκουσα ὑπὸ τὸ πλῆγμα τοῦ κεραυνοῦ χωρὶς νὰ ρίψῃ οὐδὲ τὴν ἐλάχιστην κραυγὴν παραπόνου, χωρὶς νὰ ταπεινώσῃ τὸ ὑπερήφανον μέτωπον. . . »

— «ὦ! ναὶ ἰατρί, τῷ ἐφώνηξα. . . «Αὐτὸ καὶ ἐγὼ σᾶς ζητῶ. . . Δόσατέ μοι στιγμὰς ἀναπαύσεως μόνον, κάμετε νὰ μειδιάσῃ τὰ χεῖλη μου, καὶ θὰ σᾶς εὐγνωμονῶ αἰώνως. »

— «Ἀμέσως, ἀμέσως φίλε μου. . . » «Θὰ κρίνετε μόνος σας τὴν πρακτικὴν ἐφαρμογὴν τῶν θεωριῶν μου. Μόνον, -προσέθηκε σκαλίζων τὴν τρούσαν του καὶ ἐξάγων ἐξ αὐτῆς ἀπαστράπτου νυστέριον-μόνον διὰ νὰ δυνηθῶμεν νὰ ἐνεργήσωμεν καταλλήλως διὰ τοῦ βαλσάμου, θὰ χρειασθῇ νὰ γείνη μικρὰ τις ἐγχειρίσις, καὶ πρὸς τοῦτο ἔχω ἀνάγκην τοῦ βοήθου μου. »

Ἐπροχώρησε πρὸς τὴν θύραν τὴν ἤνοιξε ἐκτύπησε τὰς παλάμας του τρίς καὶ ἀπροσδόκητον δι' ἐμέ θέαμα νεᾶνις ἐξαισίας καλλονῆς ἐνεφανίσθη ἐνώπιόν μου. . .

(Ἐπεται τὸ τέλος)

Σ. Α. Μουδούρης